

UCHWAŁA NR II/4/24
RADY GMINY HYŻNE

z dnia 27 maja 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm) oraz art. 14 ust. 1 i art. 19 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) Rada Gminy Hyżne uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Hyżne.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

www.deltapartner.org.pl

Spis treści

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu.....	7
2. Podstawa prawna	10
3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
3.1 Spójność GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej	11
3.2 Spójność dokumentu w skali regionalnej	13
3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy	16
3.4 Charakterystyka Gminy Hyżne.....	19
4. Diagnoza obszaru zdegradowanego.....	24
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	24
4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze.....	25
4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego	28
4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej.....	30
5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	34
5.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	34
5.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	37
5.3 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego	38
6. Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji.....	40
6.1 Analiza potencjałów obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne	49
7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	51
8. Cele i kierunki działań procesu rewitalizacji	52
9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	55
9.1 Wyodrębnienie wiązek projektowych dla podobszarów rewitalizacji	56
9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	64
10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów.....	66
11. Komplementarność i mechanizmy integrowania	67
11.1 Komplementarność przestrzenna	67
11.2 Komplementarność problemowa.....	68
11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	69
11.4 Komplementarność międzyokresowa	69
11.5 Komplementarność źródeł finansowania	71
11.6 Podsumowanie komplementarności	72
11.7 Mechanizmy integracji	74
11.8 Dostępność.....	75
12. Indykatywne ramy finansowe	77
13. Opis struktury zarządzania.....	79
14. System monitoringu i ewaluacji	82
14.1 Monitoring programu rewitalizacji.....	82
14.2 Ewaluacja GPR.....	83

14.3 Aktualizacja GPR.....	84
14.4 Harmonogram realizacji	85
14.5 Koszty zarządzania.....	85
14.6 Wskaźniki realizacji.....	86
15. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej.....	87
15.1 Uspołecznienie opracowania GPR	87
15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR	90
15.3 Przebieg procesu opiniowania.....	91
15.3 GPR jako strategia IIT	94
15.4 Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	96
17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	97
17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji	97
17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	97
Spis grafik.....	99
Spis tabel.....	99
Spis rysunków.....	100
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych.....	100

Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 (zwany dalej GPR) to dokument operacyjny, który jednocześnie wyznacza cele i kierunki działania w perspektywie długookresowej, oraz umożliwia realizację kompleksowych, zintegrowanych i skoncentrowanych terytorialnie przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju. Przedmiotowe opracowanie winno być zgodne z unormowaniami prawnymi obowiązującymi w Polsce, w związku z tym, przy tworzeniu dokumentu kierowano się zapisami:

- Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572),
- Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
- Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Uchwała nr 100/2367/19)
- Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 został opracowany zgodnie z metodyką zaproponowaną w poniższych publikacjach:

- W. Jarczewski (red.), Delimitacja krok po kroku, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2017 r.,
- A. Jadach-Sepioło (red.), Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2018 r.,
- A. Jadach-Sepioło, K. Spadło, A. Kułaczowska (red.), Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnętrznym, Warszawa 2020 r. Publikacja ta powstała w ramach projektu Monitoring rozwoju lokalnego na poziomie miejskim i wewnętrznym, realizowanego przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów w ramach umowy dotacji z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej),
- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz, Warszawa 2016 r.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy procesu rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Nadto ustawa o rewitalizacji w art. 3 ust. 1 wskazuje, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.

Kluczowym jest również fakt, że proces rewitalizacji wiąże się nieodłącznie z tym, że gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym). Wobec tego każde zadanie realizowane przez Gminę Hyżne ujęte w GPR obligatoryjnie powinno dotyczyć wspólnych potrzeb mieszkańców i to właśnie wspólne potrzeby mieszkańców stają się podstawą dla działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Proces przygotowania GPR poprzedzony został podjęciem Uchwały nr LIII/414/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 12 maja 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne. Należy podkreślić, że ww. uchwała stanowi akt prawa miejscowego.

Następnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030. Prawomocnym potwierdzeniem rozpoczęcia tego etapu prac nad dokumentem było podjęcie Uchwały nr LIV/423/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030.

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Poniższe pojęcia należą do terminologii związanej z rewitalizacją i pochodzą z Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28 z późn. zm.).

REWITALIZACJA stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZAMI REWITALIZACJI, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

OBSZAR ZDEGRADOWANY to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który można wyznaczyć

jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób z ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

OBSZAR REWITALIZACJI to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

PROCEDURA SPORZĄDZENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI składa się z następujących etapów:

- podjęcie Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,

- ogłoszenie informacji o podjęciu Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,
- sporządzenie projektu GPR,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu GPR,
- wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez podmioty wskazane w ustawie m.in.: zarząd powiatu, wojewodę, państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- wystąpienie o odstąpienie od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OOS),
- wprowadzenie zmian do projektu GPR wynikających z konsultacji społecznych i uzyskanych opinii,
- przedstawienie radzie gminy do uchwalenia projektu GPR.

Należy podkreślić, że opracowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego gminnego programu rewitalizacji ma wyjątkowo istotne znaczenie nie tylko ze względu na wymiar lokalny, ale także w kontekście perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027, bowiem na etapie ubiegania się o unijne dofinansowanie instytucje ogłaszające nabór będą weryfikowały czy składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego GPR, a także czy GPR ujęty jest na liście pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji.

2. Podstawa prawna

Na przestrzeni wielu lat działania rewitalizacyjne podejmowane przez Gminę Hyżne realizowane były w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji (zwane dalej LPR). Ostatnim obowiązującym w tym zakresie dokumentem jest Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023 przyjęty Uchwałą nr XXXII/211/17 Rady Gminy Hyżne z dnia 17 lipca 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023. LPR opracowany został zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., Załoženiami Narodowego Planu Rewitalizacji 2022, Instrukcją Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, wytycznymi Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie rewitalizacji w ramach RPO WP 2014-2020 oraz Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Kluczowym dokumentem, na podstawie którego opracowano niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.). Innymi, równie ważnymi aktami prawnymi regulującymi proces rewitalizacji są:

- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2021 r. poz. 1961 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.).

Dodatkowo dokument został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w *Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na 2021-2027*, przyjętej dnia 30.06.2022 r., Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U z 2022 poz. 1079) oraz opublikowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*.

3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 przeanalizowano pod kątem zgodności i spójności z kluczowymi dokumentami planistycznymi i operacyjnymi. Proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, jednak pośrednio przyczyniać się także do realizacji celów i założeń programów na poziomie regionu i kraju.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 został poddany weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali krajowej, regionalnej i lokalnej. Proces rewitalizacji co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju. Na poniższej grafice przedstawiono schemat celów i kierunków działań GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030. W dalszych podrozdziałach wykazano zgodność dokumentów programowych z GPR na poziomie celów z dokumentami strategicznymi w skali krajowej, regionalnej oraz gminnej.

Tabela 1 Schemat celów strategicznych i operacyjnych GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Cel strategiczny GPR Hyżne	Cel operacyjny GPR Hyżne
Zintegrowana społeczność lokalna	CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. CO.1.4. Podniesie poziomu bezpieczeństwa publicznego.
Funkcjonalne obiekty i przestrzeń	CO.2.1. Poprawa jakości obiektów zabytkowych. CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów prywatnych i użyteczności publicznej. CO.2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej. CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. CO.2.5. Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami.
Wysokie standardy środowiskowe	CO.3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków. CO.3.2. Umiejętne korzystanie z zasobów przyrodniczych.

Źródło: opracowanie własne

3.1 Spójność GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest jednym z dokumentów programujących rozwój jednostki samorządu terytorialnego w trzech obszarach: społecznym, przestrzenno-infrastrukturalnym oraz środowiskowym. Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono zgodność (komplementarność) GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 z dokumentami strategicznymi w skali makro (na poziomie krajowym). Zgodność ta jest wykazywana na poziomie celów strategicznych.

Tabela 2 Komplementarność GPR z dokumentami na poziomie krajowym

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym
Strategia Europa 2020 Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE) na lata 2010-2020. Cele strategii: 1. Zatrudnienie na poziomie 75% wśród osób w wieku 20-64. 2. Badania i rozwój - 3% PKB UE przeznaczone na inwestycje w badania i rozwój. 3. Energia i klimat - spadek emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 roku, 20% energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wzrost efektywności energetycznej o 20%. 4. Edukacja - poniżej 10% uczniów kończy przedwcześnie edukację, co najmniej 40% osób w wieku 30-34 ma wyższe wykształcenie. 5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym - spadek liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030, który zakłada rozwój społeczny, gospodarczy oraz infrastrukturalny, jest w pełni zgodny z następującymi priorytetami Strategii Europa 2020: • rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225). Strategia określa nowy model rozwoju - suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Główne założenia GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 (społeczeństwo, gospodarka, środowisko i infrastruktura) są zgodne z zapisami Strategii, a komplementarność dotyczy poniższych celów i zadań Strategii: Cele i zadania: 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną: • Nowe formy działania i współpracy • Nowoczesne instrumenty wsparcia 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony: • Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów • Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania. 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu: • Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw • Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego • Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to dokument programowy, w którym określono cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (ang. <i>Recovery and Resilience Facility</i> – RRF). Jednym z celów realizacji GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest poprawa funkcjonowania rynku pracy, w tym wzrost kompetencji mieszkańców oraz dostosowanie ich umiejętności do wymagań rynku pracy. Program jest komplementarny z KPO głównie w zakresie działań na rzecz gospodarki, w tym rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców.

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym

Obszary wsparcia wpisane w ramy KPO to odporność i konkurencyjność gospodarki: nowe miejsca pracy, nowe inwestycje i wyższe zarobki, pomoc rodzicom na rynku pracy (więcej żłobków i klubów dziecięcych), likwidacja barier prawnych i ułatwienia dla firm, innowacje i nowoczesne technologie.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030, zakładający rozwój Gminy w wymiarze społecznym, infrastrukturalnym i środowiskowym jest zbieżny z celami szczegółowymi zapisanymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).

Źródło: opracowanie własne

3.2 Spójność dokumentu w skali regionalnej

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono zgodność (komplementarność) Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 z dokumentami strategicznymi w skali regionalnej (na poziomie województwa). Spójność założeń GPR z dokumentami w skali wojewódzkiej ma przede wszystkim znaczenie z uwagi na programowanie wydatkowania środków dla samorządów terytorialnych w ramach funduszy europejskich, których główna część przypada na program regionalny.

Tabela 3 Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym**Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030**

Dokument został przyjęty Uchwałą nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r. W strukturze dokumentu przyjęto cel główny, którym jest odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regiony, zapewniające trwałość, zrównoważony i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa oraz obszary tematyczne, priorytety, kierunki działań i zakładane działania. Do każdego obszaru tematycznego i każdego priorytetu wyznaczono jeden cel szczegółowy (łącznie 33 cele szczegółowe).

GPR Gminy Hyżne, który zakłada działania dotyczące rewitalizacji obiektów, przestrzeni publicznych, rozwój infrastruktury publicznej, integrację społeczną oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców jest zgodny z następującymi celami operacyjnymi zapisanymi w Strategii:

Cel: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców

Cel: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego

Cel: Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych

Cel: Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

Komplementarność zapisów GPR z Programem jest kluczowa z punktu widzenia finansowania działań rewitalizacyjnych w Gminie Hyżne, zapisanych w dokumencie. Program Regionalny umożliwia finansowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem przedsiębiorczości, poprawą efektywności energetycznej, infrastrukturą,

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

aktywizacją zawodową czy włączeniem społecznym mieszkańców na terenie całego województwa podkarpackiego. Cele szczegółowe Programu Europejskiego, z którymi spójne są założenia GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 to:

- Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
- Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
- Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
- Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.
- Cel szczegółowy 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
- Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
- Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej
- Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy
- Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i 5 zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia
- Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego
- Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
- Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej
- Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji
- Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

- Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 r.

Celem nadrzędnym Programu jest poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego regionu. GPR Gminy Hyżne jest w pełni zgodny z celami interwencji Programu Ochrony Środowiska. Wśród 10 celów opracowanych w programie wyróżnione zostały 2, z których zapisami pokrywają się założenia GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030:

- Cel: Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie jakości powietrza oraz adaptacja do zmian klimatu.
- Cel: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (dokument przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r.)

Założenia GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 uwzględniają Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 w zakresie m. in.:

- Poprawa ładu przestrzennego, ochrona i racjonalne wykorzystanie przestrzeni niezurbanizowanej

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027

Określone w GPR cele strategiczne, są spójne z następującymi celami szczegółowymi wskazanymi w Strategii:

- Wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu
- Wzrost wykorzystania potencjału turystyki dla rozwoju

Zgodny z założeniami GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest również cel główny Strategii jakim jest utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+.

Strategia Przestrzenna Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego - zasady prowadzenia polityki przestrzennej ROF

Trzy kluczowe rekomendacje dla bardziej zrównoważonego rozwoju przestrzennego ROF, które wpisują się w założenia strategiczne Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 to:

1. Zaprojektowanie i wdrożenie koncepcji błękitno-zielonego korytarza wzdłuż rzeki Wisłok,
2. Uwzględnienie zidentyfikowanych SOR w gminnych dokumentach planistycznych i podjęcie działań do ich wdrożenia,
3. Dalsze zacieśnianie współpracy w kontekście planowania przestrzennego ROF.

Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030 (projekt)

„Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030”¹ (Strategia ZIT ROF do roku 2030) to dokument strategiczny (komplementarny międzyokresowo), który został opracowany przez Stowarzyszenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz skupione w nim samorządy przy aktywnym udziale partnerów oraz ekspertów. Koncentruje się on na nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz osadza teren obszaru funkcjonalnego w nowych uwarunkowaniach prawnych. GPR Gminy Hyżne jest zgodny z następującymi celami strategicznymi Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego:

Cel strategiczny nr 1 Rozwój i profesjonalizacja systemu usług publicznych.

Kierunek działań:

- 1.2. Budowa spójnego systemu polityki senioralnej,
- 1.6. Realizacja programów dla dzieci i młodzieży,
- 1.8. Doskonalenie procesu dydaktycznego – kształtowanie kompetencji kluczowych u uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na terenie ROF.

¹ W rozumieniu „Strategia rozwoju ponadlokalnego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030 pełniąc funkcję strategii ZIT”

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

Cel strategiczny nr 2 Wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz społecznego.

Kierunek działań:

- 2.2. Aktywizacja osób bezrobotnych na terenie ROF,
- 2.3. Prowadzenie działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej w środowiskach marginalizowanych,
- 2.4. Działania na rzecz rozwijania poziomu przedsiębiorczości,
- 2.5. Wspieranie powstawania start-upów,
- 2.7. Realizacja projektów ukierunkowanych na wzmocnienie kompetencji i umiejętności mieszkańców ROF.

Cel strategiczny nr 4 Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazu oraz adaptacja do zmian klimatu.

Kierunek działań:

- 4.5. Wykorzystanie OZE na terenie ROF.
- 4.9. Zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego na lata 2016 – 2023 (przedłużona do 2026 roku)

Strategia została przyjęta Uchwałą nr XXVIII/279/17 Rady Powiatu Rzeszowskiego z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego na lata 2016 - 2023. Jednocześnie zgodnie z Uchwałą nr LVIII/476/23 Rady Powiatu Rzeszowskiego z dnia 14 grudnia 2023 r. została przedłużona do końca roku 2026.

Następujące cele strategiczne i operacyjne w rozwoju powiatu wykazują ścisły związek z zapisami GPR Gminy Hyżne na lata 2023 – 2030:

Cel strategiczny I – Rozwój gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,

- Cel operacyjny 2. Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej

Cel strategiczny II – Ochrona środowiska naturalnego i dóbr kultury oraz ich racjonalne wykorzystanie,

- Cel operacyjny 2. Ochrona i restauracja dóbr kultury,

Cel strategiczny III – Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych,

- Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja rynku pracy i wzrost kompetencji zawodowych mieszkańców powiatu,
- Cel operacyjny 4. Koordynacja i integracja działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu rzeszowskiego.

Źródło: opracowanie własne

3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 z dokumentami strategicznymi gminy (poziom lokalny) zaprezentowana została w tabeli 3. Porównywalnie jak w przypadku zgodności na poziomie krajowym i regionalnym, komplementarność wykazana została na poziomie celów strategicznych i operacyjnych w skali lokalnej. Komplementarność koncepcji GPR z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym przyczyni się do wzajemnego wpływu na osiągnięcie celów wskazanych w dokumentach.

Tabela 4 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Hyżne do roku 2030

Postawione w GPR cele strategiczne, tj. spójność społeczna i aktywizacja mieszkańców, spójność przestrzenno-funkcjonalna oraz lepsza jakość środowiska naturalnego wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi są spójne z następującymi celami strategicznymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Gminy Hyżne do roku 2030:

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia i zaspokojenie potrzeb mieszkańców

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Cel strategiczny 2: Stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego w oparciu o zasoby wewnętrzne i potencjał turystyczny

Cel strategiczny 3: Zwiększanie dostępności do infrastruktury technicznej oraz racjonalne wykorzystanie środowiska

Realizacja ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne przedsięwzięć przyczyni się nie tylko do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, ale także przełoży się na osiągnięcie celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hyżne (uchwalone Uchwałą nr XXVI/134/01 Rady Gminy Hyżne z dnia 29 czerwca 2001 r. – zmiana nr 1/2015 Studium - Uchwałą Rady Gminy nr XIV/83/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku; zmiana nr 2/2015 Studium - Uchwałą Rady Gminy nr XIV/84/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku)

Planowanie rozwoju przestrzennego Gminy Hyżne ma na celu zapewnienie możliwości realizacji zbiorowych potrzeb wspólnoty gminnej, jak również indywidualnych zamierzeń inwestycyjnych (potrzeb w tym zakresie) mieszkańców i przedsiębiorców. Kluczowe w tym obszarze jest znalezienie złotego środka dla pogodzenia interesu prywatnego (silna presja na tworzenie nowych terenów budowlanych i związane z tym oczekiwania dotyczące możliwości sprzedaży działek budowlanych) z interesem publicznym (możliwość realizacji zadań publicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym), jak również wymaganiami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zaproponowane kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy podtrzymują (na zasadzie utrzymywania ciągłości procesów planistycznych) dotychczasowe ustalenia w zakresie przeznaczenia terenów i możliwości (zasad) ich zabudowy, z uwzględnieniem ograniczeń zdiagnozowanych na etapie badania uwarunkowań rozwoju.

Studium określa politykę przestrzenną gminy w tym również zasady zagospodarowania przestrzennego służące realizacji celów publicznych. Przy planowaniu przestrzennym należy wziąć pod uwagę, że część gminy objęta jest ochroną wynikającą z ustanowienia na jej terenie Hyżneńsko - Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Uchwała Nr XXXIX/781/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 października 2013 r.). Na mocy tej uchwały przy ewentualnym planowaniu inwestycji należy uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia z tego faktu wynikające.

W Studium wyznaczono obszary funkcjonalne o zróżnicowanym charakterze, dla których określono zasady i warunki ich zagospodarowania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne uwzględnione w GPR nie kolidują z przeznaczeniem zapisanym w Studium. GPR uwzględnia wyniki „Analizy i oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Hyżne w latach 2018-2022” na podstawie której Rada Gminy Hyżne uchwałą nr LIX/456/23 z dnia 27 listopada 2023 r., w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hyżne na lata 2021-2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 podejmuje kwestie przeciwdziałania problemom społecznym oraz tworzenia infrastruktury potrzebnej do realizacji działań prospołecznych. Z tego względu jest spójny z przedstawionymi poniżej celami strategicznymi zawartymi w Strategii:

- Sprawny i zintegrowany system wspierania rodziny.
- Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością.
- Promocja zdrowego stylu życia poprzez profilaktykę rozwiązywania problemów uzależnień
- Kompleksowa pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie
- Wsparcie i aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych
- Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.
- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.
- Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców.

Zawarte w GPR przedsięwzięcia rewitalizacyjne w kompleksowy sposób odpowiadają na założone cele Strategiczne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hyżne.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Hyżne na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026 na lata 2023-2026 z perspektywą do roku 2029

Jednym z celów strategicznych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest lepsza jakość środowiska naturalnego. Cel ten znajduje swoje odzwierciedlenie w następujących celach operacyjnych:

- Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona przyrody,
- Edukacja ekologiczna mieszkańców

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Wskazany cel strategiczny i cele operacyjne GPR wpisują się w założenia programu ochrony środowiska, którego głównym założeniem jest długotrwały, zrównoważony rozwój gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Celami programu spójnymi z celem strategicznym GPR są:

- ochrona klimatu i jakości powietrza (dobra jakość powietrza atmosferycznego i życia mieszkańców - osiągnięcie dopuszczalnych i docelowych poziomów zanieczyszczeń powietrza, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych),
- edukacja (świadome ekologicznie społeczeństwo).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Hyżne na lata 2023-2025

Jednym z celów strategicznych GPR Gminy Hyżne jest spójność społeczna i aktywizacja mieszkańców. Realizacja tego celu zakłada działania spójne z założeniami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Hyżne na lata 2023-2025, w zakresie zadań:

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Hyżne na lata 2024-2026

Program został przyjęty uchwałą LXI/486/24 Rady Gminy Hyżne z dnia 21.02.2024 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023 – 2030 zakładając rozwój gminy w obszarze społecznym, zwłaszcza w zakresie niwelacji skutków bezrobocia oraz wyzwań w obszarze wsparcia osób z zakresu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zbieżny z celem głównym programu ... i realizuje następujące cele szczegółowe:

- Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
- Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny w zakresie działań profilaktycznych i edukacyjnych.
- Wzmacnianie roli i funkcji rodziny oraz wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny.

Realizacja zadań zapisanych w GPR przyczyni się do osiągnięcia głównego założenia Programu, jakim jest polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Gminny Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w gminie Hyżne na lata 2024 – 2028

Program został przyjęty uchwałą nr LXI/488/24 Rady Gminy Hyżne z dnia 21.02.2024 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w gminie Hyżne na lata 2024 – 2028.

Wypracowany w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji cel strategiczny zintegrowana społeczność lokalna jest komplementarny z celem głównym Programu, jakim jest zwiększenie skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz ograniczenie zjawiska przemocy w Gminie Hyżne.

Gminny Program Rewitalizacji, zakładający wszechstronne działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, integracji społecznej oraz poprawie bezpieczeństwa publicznego jest komplementarny z następującymi celami szczegółowymi Programu:

- Nr 1. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
- Nr 3. Zwiększenie dostępności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową oraz stosujących przemoc.

Wszystkie działania podejmowane w ramach programu przeciwdziałania przemocy będą służyć zwiększeniu skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz ograniczeniu zjawiska przemocy. Cele są spójne z obowiązującym od stycznia 2024 roku Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Źródło: opracowanie własne

Sporządzona analiza dowiodła zgodność celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Komplementarność dokumentów ma istotne znaczenie nie tylko z punktu widzenia rozwoju gminy, ale również regionu i kraju, ponieważ skutkuje opracowywaniem i wdrażaniem spójnych koncepcji rozwojowych, kreowania warunków sprzyjających większej komplementarności realizowanych projektów, zadań i przedsięwzięć, a przez to efektywności podejmowanych działań. Nadto zgodność GPR z dokumentami na poziomie lokalnym dowodzi, że program ten wpisuje się w szerszą strategię rozwoju Gminy Hyżne na najbliższe lata oraz w pełni identyfikuje problemy gminy hamujące jej rozwój.

3.4 Charakterystyka Gminy Hyżne

Gmina Hyżne położona jest w południowej części powiatu rzeszowskiego, w odległości około 20 km od Rzeszowa – stolicy województwa podkarpackiego i jednocześnie ośrodka wzrostu o znaczeniu regionalnym. Gmina graniczy od południowego wschodu z gminą Dynów, od północy z gminą Chmielnik, od północnego zachodu z gminą Tyczyn, od południowego zachodu z gminą Błazowa, od wschodu z gminą Jawornik Polski (powiat przeworski), a od północnego wschodu z gminą Markowa (powiat łańcucki). W skład Gminy Hyżne wchodzi 7 jednostek pomocniczych (sołectw): Brzezówka, Dylągówka, Grzegorzówka, Hyżne, Nieborów, Szklary oraz Wólka Hyżneńska. Podając za danymi Urzędu Gminy Hyżne liczba ludności gminy na koniec 2022 roku wyniosła 7 062. Gminę charakteryzuje dość stabilna sytuacja demograficzna (przyrost liczby mieszkańców), przy rosnącym odsetku osób w wieku poprodukcyjnym. W ostatnich latach obserwuje się jednak tendencję do spadku przyrostu naturalnego. W listopadzie 2021 r. gmina dołączyła do Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, stając się jednym z partnerów na rzecz integracji i rozwoju obszaru.

Poniżej w tabeli przedstawiono poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych ponoszonych przez Gminę Hyżne w latach 2015 – 2022. Budżet na inwestycje wahał się w tych latach od kwoty 3,4 do 16,9 mln zł, a najwyższy odsetek wydatków majątkowych inwestycyjnych w wysokości 33,6% osiągnięto w 2020 roku. Tak znaczne różnice w tym zakresie dowodzą, że Gmina Hyżne pozyskuje środki zewnętrzne na realizację ważnych dla mieszkańców inwestycji. Jest to bardzo ważna okoliczność, biorąc pod uwagę planowany proces rewitalizacji.

Tabela 5 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Hyżne w latach 2014-2021

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Hyżne [zł]							
4 298 052	3 845 834	4 416 758	11 726 494	3 424 143	16 085 118	3 518 579	16 990 580
udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]							

20,3	14,9	15,7	31,1	10,3	33,6	9,0	32,0
------	------	------	------	------	------	-----	------

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Gmina Hyżne finansuje również projekty w ramach funduszu sołeckiego. W 2022 roku wydano w ramach funduszu sołeckiego kwotę 374,4 tys. zł. Podając za Raportem o stanie gminy za 2021 rok, w gminie Hyżne najczęściej występującymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2021 roku były kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Podstawowym dokumentem regulującym kwestie występujących problemów społecznych jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hyżne na lata 2021-2030. Strategia wskazuje, że do słabych stron gminy Hyżne w aspekcie społecznym należy:

- Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, w tym w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.
- Znaczny udział osób długotrwale pobierających świadczenie.
- Brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
- Brak placówek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych.
- Wzrost liczby osób doprowadzonych i zatrzymanych do wytrzeźwienia oraz liczby zatrzymanych nietrzeźwych kierowców.
- Wzrost liczby rodzin osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Wzrost liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.
- Znaczny wzrost dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Wzrost wartości sprzedanego alkoholu.
- Brak działających klubów samopomocowych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Wzrost liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia.
- Wzrost liczby osób bezrobotnych.

Analizując dane statystyczne za ostatnie cztery lata wyraźnie widać, że liczba przestępstw na terenie Gminy Hyżne wzrosła. W 2020 roku łącznie zanotowano 44 przestępstwa, natomiast w 2021 roku 98. Znacząco wzrosła liczba kradzieży i włamań oraz przypadków znęcania się fizycznego i psychicznego nad członkami rodziny.

Poniżej przedstawiono instytucje, które zajmują się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy Hyżne. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- Centrum Integracji i Rozwoju „Stara Mleczarnia”.

- Placówki oświatowe.
- Gminny Ośrodek Kultury.
- Gminna Biblioteka Publiczna.
- Placówki służby zdrowia.
- Organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W 2021 r. Gminny Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Hyżnem odbył 4 posiedzenia, powołanych zostało 14 grup roboczych, które prowadziły 15 spraw w ramach procedury Niebieska Karta. Podmiotami, które brały udział w pracach Zespołu oraz grup roboczych, a zarazem realizowały Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie były: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hyżnem, Komisariat Policji w Tyczynie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Hyżnem, placówki oświatowe i ochrony zdrowia z terenu gminy Hyżne. Realizowane działania polegały na: edukacji, profilaktyce, poradnictwie, konsultacjach indywidualnych, monitorowaniu sytuacji rodzin.

W 2022 roku w gminie zainaugurowała działalność Gminna Rada Seniorów. Rada jest organem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym wobec władz Gminy Hyżne, z którymi współpracuje we wszystkich obszarach dotyczących osób starszych. Przedmiotem działania Rady jest m. in. inicjowanie działań na rzecz seniorów, upowszechnianie i promowanie współpracy władz samorządowych Gminy Hyżne ze środowiskiem działającym na rzecz osób starszych, wspieranie różnych form aktywności ludzi starszych, dążenie do umacniania międzypokoleniowych więzi społecznych, monitorowanie potrzeb seniorów zamieszkałych na terenie Gminy oraz podejmowanie działań zmierzających do budowy pozytywnego wizerunku seniorów.

W styczniu 2019 roku przy Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem powstał Klub Seniora, który zrzesza osoby powyżej 60 roku życia – mieszkańców gminy Hyżne. W 2021 r. Członkowie Klubu Seniora „Aktywni”, przy wsparciu merytorycznym i finansowym Gminnego Ośrodka Kultury uczestniczyli w licznych przedsięwzięciach, a były to m.in. warsztaty informacyjno edukacyjne, warsztaty rękodzielnicze, spotkania z ciekawymi ludźmi oraz okolicznościowe spotkania integracyjne, wyjazdy integracyjne i szkolenia.

W 2021 r. zadania publiczne Gminy Hyżne w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi obejmowały następujące obszary:

1. ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;
2. wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
3. przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;

4. podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

Kwota przeznaczona w budżecie Gminy Hyżne na współpracę finansową osiągnęła poziom 35 tys. zł.

Na terenie gminy działają trzy piłkarskie kluby sportowe, które dzięki dotacji z budżetu Gminy Hyżne w wysokości 70 tys. zł (dane za 2021 rok) mogą kontynuować swoją działalność i szerzyć kulturę fizyczną na terenie gminy. Piłka nożna jest najpopularniejszym sportem w gminie, który skupia wielu kibiców. W 2021 roku na terenie gminy funkcjonowało 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Gmina Hyżne w roku 2021 przeznaczyła na bieżące utrzymanie gotowości bojowej jednostek OSP ogółem kwotę 224 042,87 zł.

Podstawowym dokumentem regulującym stan prawny zagospodarowania przestrzennego Hyżnego jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Hyżne. Dokument ten został uchwalony Uchwałą nr XXVI/134/01 Rady Gminy Hyżne z dnia 29 czerwca 2001 roku i był zmieniany dwukrotnie, tj.:

- zmiana nr 1/2015 Studium - Uchwałą Rady Gminy nr XIV/83/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku.
- zmiana nr 2/2015 Studium - Uchwałą Rady Gminy nr XIV/84/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku.

Studium określa politykę przestrzenną gminy w tym również zasady zagospodarowania przestrzennego służące realizacji celów publicznych. Przy planowaniu przestrzennym należy wziąć pod uwagę, że część gminy objęta jest ochroną wynikającą z ustanowienia na jej terenie Hyżneńsko - Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Uchwała Nr XXXIX/781/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 października 2013 r.). Na mocy tej uchwały przy ewentualnym planowaniu inwestycji należy uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia z tego faktu wynikające.

Gmina Hyżne umiejscowiona jest na Pogórzu Dynowskim. Cechą charakterystyczną dla gminy są jej walory przyrodnicze – 95% powierzchni gminy objęte jest ochroną w obrębie Hyżneńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a na jej terenie znajduje się także obszar siedlisk Natura 2000 „Nad Husowem”. Dużą atrakcyjność gmina zyskuje dzięki urozmaiconemu, pagórkowatemu terenowi, dużych kompleksach leśnych cechujących się różnorodnymi gatunkami flory i fauny oraz z licznymi dolinami rzek i potoków. Większa część obszaru gminy położona jest w zlewni rzeki Strug nad potokiem Tatyna. Ciekawa konfiguracja terenu, bliskie sąsiedztwo rzeki San, dogodny układ komunikacyjny oraz przebiegające przez gminę szlaki turystyczne stwarzają dobre warunki do uprawiania turystyki pieszej i aktywnego wypoczynku. Duże obszary leśne, niski poziom uprzemysłowienia gwarantują czyste powietrze i możliwość obcowania z nieskażoną przyrodą w powstających gospodarstwach agroturystycznych. Przez gminę przebiega między innymi wojewódzka droga łącząca Rzeszów z Przemyślem oraz dogodna, prowadząca po urokliwych terenach Podkarpacia droga w kierunku

Bieszczadów. Oprócz ważnych szlaków kołowych przez obszar gminy przebiega kolejka wąskotorowa Przeworsk – Dynów.

Na terenie gminy znajduje się wiele zabytków będących częścią lokalnego dziedzictwa kulturowego. W gminie znajduje się kolej wąskotorowa (Przeworska Kolej Dojazdowa) łącząca Przeworsk z Dynowem. W Szklarach znajduje się najdłuższy tunel kolejki wąskotorowej w Europie (602 m). Trasa kolei ma ponadto walory turystyczno-krajobrazowe.

Kolejnym z kluczowych zabytków na terenie gminy jest Zespół dworski, który wraz z pozostałością parku stanowi duże wartości architektoniczne i krajobrazowe. Obecnie budynek zaadaptowany został na przedszkole.

W związku z licznymi zabytkami na terenie gminy Hyżne opracowano Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Hyżne na lata 2022- 2025. Dokument służy określeniu działań gminy w zakresie inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

4. Diagnoza obszaru zdegradowanego

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, zawierająca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na tym obszarze jest jednym z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania podzielona została na cztery etapy, które prezentuje poniższa grafika.

Grafika 1 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W ramach opracowania pt. *Diagnoza obszaru zdegradowanego* zrealizowano pierwsze trzy etapy diagnozy, czyli diagnozę delimitacyjną oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wynik tego etapu prac uzyskał aprobatę Rady Gminy Hyżne (Uchwała nr LIII/414/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 12 maja 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne). W kolejnych podrozdziałach przedstawiono podsumowanie analizy delimitacyjnej dla obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne.

W związku z wejściem w życie ustawy o rewitalizacji, wszelkie zamierzenia Gminy związane z przygotowaniem, koordynowaniem i tworzeniem warunków do prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji wymagają wyznaczenia w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego.

Chcąc właściwie ocenić skalę potrzeb w zakresie rewitalizacji oraz określić obszar Gminy wymagający interwencji i kompleksowego działania, przeprowadzona została szczegółowa diagnoza całej Gminy, obejmująca swoim zakresem pięć sfer, w tym przede wszystkim sferę społeczną oraz sfery: gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną.

4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest dokumentem strategicznym o charakterze lokalnym. Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji, powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta do tego metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru

zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne, zakładała w głównej mierze oparcie się na mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze

Pierwszy etap opracowania polegał na przeprowadzeniu tzw. analizy danych zastanych. Metoda ta opiera się na zgromadzeniu rzetelnych i przydatnych materiałów oraz danych statystycznych, które zostają w późniejszych etapach poddane analizie. Po wyselekcjonowaniu kluczowych informacji przeprowadzona zostaje właściwa analiza, obejmująca w głównej mierze dokumenty i źródła danych zidentyfikowanych i uznanych za istotne dla procesu badawczego. W trakcie opracowywania i tworzenia niniejszego dokumentu zastosowano dwa podejścia, bazujące na analizie danych zastanych: statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały zgromadzone, a następnie poddane analizie i przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. W ujęciu przestrzennym posłużono się danymi, które zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych.

Powyższa analiza miała na celu zidentyfikowanie obszarów, na których koncentrują się negatywne zjawiska, po to, by móc podjąć skuteczne działania przyczyniające się do wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego oraz umożliwiające prowadzenie zaplanowanej interwencji rozwojowej.

Delimitacja przeprowadzona w ramach opracowywania niniejszego dokumentu obejmowała następujące etapy:

1. Podział obszaru gminy na jednostki statystyczne (zmodyfikowane jednostki pseudonaturalne).
2. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji.
3. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). W jej wyniku wyodrębniono obszary o szczególnym nasileniu problemów społecznych (metoda: analiza danych zastanych pozyskanych z Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hyżnem, Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie), dokonano normalizacji danych zastanych (standaryzacja), a następnie opracowano syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej.
4. Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Analizę czynników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych przeprowadzono poprzez przedstawienie poszczególnych czynników zarówno w skali ilościowej, jak i jakościowej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.

5. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym.
6. Wyodrębnienie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących gminę).

Dla skutecznego przeprowadzenia tego procesu wykorzystano podział na obszary porównawcze, które wyznaczone zostały w oparciu o powiązania funkcjonalne, uwarunkowania historyczne oraz naturalne granice. Kolejnym etapem było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, a także odnotowano współwystępowanie niepożądanych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Wyodrębniono następujące obszary porównawcze (jednostki urbanistyczne):

- Obszar 1 Sołectwo Brzezówka,
- Obszar 2 Sołectwo Dylągówka,
- Obszar 3 Sołectwo Grzegorzówka,
- Obszar 4 Sołectwo Hyżne,
- Obszar 5 Sołectwo Nieborów,
- Obszar 6 Sołectwo Szklary,
- Obszar 7 Sołectwo Wólka Hyżneńska.

Podział gminy na jednostki porównawcze przedstawione są na poniższym załączniku graficznym.

Grafika 3 Podział ewidencyjny Gminy Hyżne

Źródło: opracowanie własne

Przy doborze jednostek porównawczych posiłkowano się przede wszystkim zapisami Statutu Gminy Hyżne, jak również opiniami przedstawicieli samorządu gminy Hyżne. Statut Gminy wprost wskazuje jednostki pomocnicze (sołectwa), które zastosowano do prowadzonej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Warto podkreślić, że Statut nakazuje, aby jednostka pomocnicza (sołectwo) obejmowała obszar możliwie jednorodny ze względu na układ osadniczy i przestrzenny oraz więzi społeczne i gospodarcze, zapewniające zdolność wykonywania zadań publicznych. Z tego względu do delimitacji zastosowano podział przyjęty w Statucie Gminy Hyżne.

Dodatkowo wzięto pod uwagę specyfikę obszarów, ich endogeniczne problemy i obciążenia funkcjonalne. Z tego względu ważną przesłanką doboru granic obszarów porównawczych były kryteria takie jak:

- zasiedloność mieszkańców,
- tożsamość zbiorowa (lokalne „my”),
- ośrodki koncentracji życia zbiorowego,
- organizacja grupowa (czynnik religijny, stowarzyszenia społeczne, instytucje lokalne).

Kolejnym etapem było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłoniętych obszarów, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępowanie niepożądanych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych obszarów konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które w sposób istotny je różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w nim zjawiska społeczne, jak również gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę na każdym poziomie wskazanym w ustawie o rewitalizacji. Przyjęcie takiej metodologii pracy pozwoliło na pokazanie problemów, barier rozwojowych, stanów kryzysowych występujących w gminie, w różnych sferach, na najbardziej szczegółowym poziomie. Wypracowany i zastosowany do delimitacji obszarów zbiór zmiennych przedstawia tabela 6.

Tabela 6 Kryteria delimitacji w aspekcie społecznym

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera społeczna	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu demograficznego. Obliczony jako różnica między liczbą urodzeń i zgonów na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.
	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu ruchów ludnościowych. Obliczony jako różnica między liczbą zameldowanych a wymeldowanych na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.
	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Wskaźnik obrazujący relację osób w wieku produkcyjnym (wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat) do pozostałych grup wiekowych.
	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców.
	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik dotyczący sytuacji związanej z rynkiem pracy. Wskazuje on procentowy udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym.
	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący stan lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów ośrodka pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.
	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący poziom zapotrzebowania na świadczenia przez osoby z niepełnosprawnością (lub ze względu na niepełnosprawność) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.
	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący bezpieczeństwa na danym obszarze. Zmienna przedstawiana jako liczba zdarzeń zakwalifikowanych jako przestępstwo w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców.
	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności.
	Uczestnicy / uczestniczki zajęć sportowych	Procentowy udział uczestników zajęć sportowych w liczbie uczniów szkół podstawowych dla danej jednostki porównawczej.
Sfera gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych do liczby ludności.
	Udział wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do nowo zarejestrowanych	Wartość obrazujący stosunek liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych do tych nowo zarejestrowanych na danym obszarze porównawczym.
Sfera środowiskowa	Ilość wyrobów/ mieszkańca [kg/mieszkańca]	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi dla mieszkańców. Wskaźnik pokazuje, ile kg wyrobów azbestowych przypada średnio na jednego mieszkańca.
	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik opisujący jaki odsetek budynków w poszczególnych obszarach znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Zmienna wyrażana w wartościach procentowych.
	Średnie roczne stężenie PM2.5	Wskaźnik dotyczy jakości powietrza w poszczególnych obszarach i wyrażany jest w postaci stężenia pyłów zawieszonych PM2.5
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Dostępność usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice) na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic na 1 000 mieszkańców (w znaczeniu organizacyjnym).
	Udział terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem	Wskaźnik prezentujący dostęp do terenów rekreacyjnych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących liczbę terenów rekreacyjnych (placów zabaw, siłowni terenowych, obiektów małej architektury) w odniesieniu do powierzchni.
	Dostępność komunikacyjna	Wskaźnik pokazuje dostępność przystanków w poszczególnych obszarach. Wyrażony jest on jako procentowy udział przystanków w danym obszarze do ogółu przystanków w gminie.
	Dostępność infrastruktury turystycznej na km2	Długość szlaków turystycznych pieszych w stosunku do powierzchni
	Dostępność opieki zdrowotnej na 1 000 mieszkańców	Liczba podmiotów opieki zdrowotnej wg PKD (86) w stosunku do liczby mieszkańców.
	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Tereny biologicznie czynna [m ²] w odniesieniu do powierzchni.

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera techniczna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze. Zmienna wyrażona jako średnia liczba takich obiektów w przeliczeniu na km ² .
	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Wskaźnik dotyczący dostosowania budynków użyteczności publicznej do wymagań związanych z termomodernizacją. Zmienna obliczona jako liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji w stosunku do ogólnej liczby obiektów użyteczności publicznej.
	Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik odnoszący się do dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze.

Źródło: opracowanie własne

4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej

Przeprowadzona analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, teren znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,
- środowiskowych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych.

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują mierniki opisujące powyższe sfery. W przedmiotowym dokumencie poddano analizie wszystkie wymienione sfery, bazując na danych pozyskanych z różnych źródeł oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, największy nacisk położono na analizę sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych, porównywalnych danych. Poniżej zestawiono bilans wskaźników w formie zbiorczych tabel obrazujących poziom natężenia negatywnych zjawisk społecznych. Kolejne zestawienie prezentuje natomiast syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej. W pierwszej kolejności policzono średnie, a następnie uzyskane wartości poddano normalizacji (odchylenie standardowe). W ten sposób uzyskano porównywalny, syntetyczny wskaźnik degradacji.

Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników

		Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Czytelnicy bibliotek na 1 000 mieszkańców	Uczestnicy zajęć sportowych
Brzezówka	Obszar 1	-3,4	-6,7	0,7	31,9	5,3%	5,0	3,4	43,7	875,6	6,7	158,0	0,3
Dylągówka	Obszar 2	2,9	-2,9	0,6	44,2	7,1%	7,9	5,9	25,5	720,3	2,0	161,9	0,2
Grzegorzówka	Obszar 3	-5,2	-10,5	0,7	22,7	3,8%	14,0	1,7	40,2	377,6	3,5	90,9	0,2
Hyżne	Obszar 4	2,4	-15,7	0,7	32,2	5,3%	9,4	6,6	30,1	615,3	2,1	142,4	0,2
Nieborów	Obszar 5	-15,7	-15,7	0,6	15,7	2,5%	3,1	3,1	37,7	119,5	6,3	97,5	0,2
Szklary	Obszar 6	5,3	-12,6	0,7	27,4	4,6%	10,5	7,4	37,9	152,6	2,1	107,4	0,1
Wólka Hyżneńska	Obszar 7	4,0	-8,0	0,5	30,7	4,7%	5,3	2,7	41,4	149,5	2,7	66,8	0,4
Obszar całej gminy (zbiorczo)		1,1	-11,5	0,6	31,6	5,2%	8,6	5,4	34,0	499,2	2,8	127,6	0,2

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane

		Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Czytelnicy bibliotek na 1 000 mieszkańców	Uczestnicy zajęć sportowych	Syntetyczny wskaźnik degradacji
Brzezówka		0,27	-0,75	-0,53	0,30	0,38	-0,77	-0,48	1,08	1,44	-1,52	-1,10	-0,58	-2,2
Dylągówka		-0,58	-1,55	0,53	1,69	1,61	-0,01	0,68	-1,71	0,94	0,81	-1,21	0,56	1,8
Grzegorzówka		0,52	0,03	-0,94	-0,74	-0,66	1,63	-1,21	0,55	-0,17	0,06	0,74	0,52	0,3
Hyżne		-0,52	1,14	-0,45	0,33	0,40	0,41	1,02	-1,01	0,60	0,75	-0,67	-0,14	1,9
Nieborów		1,93	1,13	1,03	-1,53	-1,63	-1,27	-0,58	0,17	-1,01	-1,31	0,56	0,41	-2,1
Szklary		-0,89	0,48	-1,09	-0,21	-0,09	0,70	1,35	0,19	-0,90	0,74	0,29	1,13	1,7
Wólka Hyżneńska		-0,73	-0,48	1,45	0,16	-0,02	-0,69	-0,79	0,73	-0,91	0,47	1,40	-1,90	-1,3
Gmina Hyżne		-0,34	0,24	-0,15	0,26	0,29	0,20	0,45	-0,41	0,22	0,39	-0,27	0,12	1,0

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery

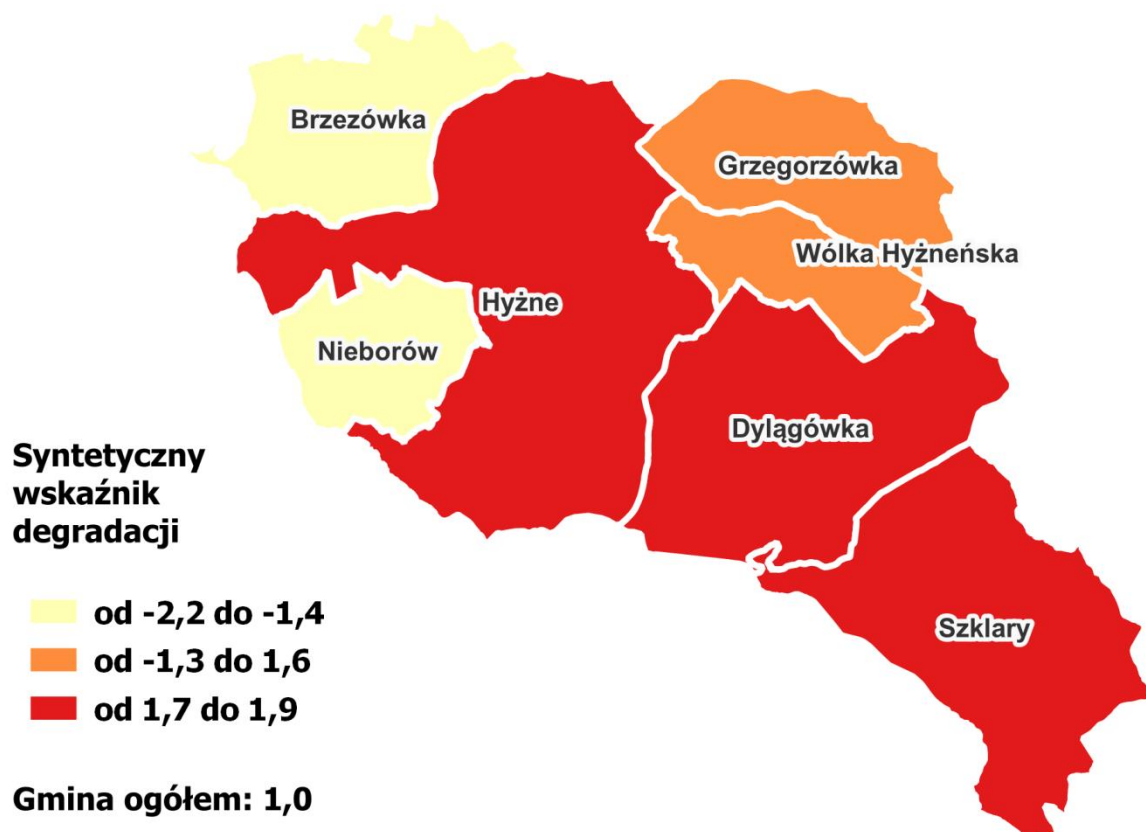
Nazwa obszaru	Numer obszaru	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Udział wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do nowo zarejestrowanych	Ilość wyrobów/ mieszkańca [kg/mieszkańca]	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Średnie roczne stężenie PM2.5	Dostępność punktów usług publicznych	Udział terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem
Brzezówka	1	57,1	0,3	292,1	9,1	15,30	3,4	1,5
Dylągówka	2	44,2	0,4	471,0	18,3	13,50	5,9	0,8
Grzegorzówka	3	19,2	0,0	350,7	0,0	13,90	3,5	0,6
Hyżne	4	45,5	0,6	185,2	9,7	14,50	3,8	1,0
Nieborów	5	31,4	0,0	185,0	0,0	14,60	0,0	1,5
Szklary	6	33,7	0,3	628,8	18,5	12,80	2,1	0,5
Wólka Hyżneńska	7	30,7	0,2	263,1	0,0	14,10	2,7	2,0
Gmina Hyżne	Średnia	40,4	0,4	316,8	9,9	14,10	3,5	1,0

Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obszaru	Numer obszaru	Dostępność komunikacyjna	Dostępność infrastruktury turystycznej na km²	Dostępność opieki zdrowotnej na 1 000 mieszkańców	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Liczba zabytków i pomników przyrody na km²	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami
Brzezówka	1	5,7	0,0	1,7	92,6	0,00	0,00	100,00
Dylągówka	2	14,3	0,3	2,0	94,2	0,10	16,67	66,67
Grzegorzówka	3	8,6	1,0	1,7	93,7	0,00	0,00	100,00
Hyżne	4	34,3	0,7	1,7	90,2	0,58	11,11	55,56
Nieborów	5	11,4	0,0	0,0	93,6	0,00	100,00	100,00
Szklary	6	20,0	0,0	0,0	93,2	0,10	33,33	100,00
Wólka Hyżneńska	7	5,7	0,0	0,0	87,5	0,00	0,00	100,00
Gmina Hyżne	Średnia	14,3	0,4	1,3	92,1	0,21	15,38	76,92

Źródło: opracowanie własne

Grafika 2 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie sfery społecznej

Źródło: opracowanie własne

Kluczową rolę w delimitacji obszaru zdegradowanego odgrywają negatywne zjawiska występujące w sferze społecznej. Dodatkowo, w trakcie delimitacji obszaru zdegradowanego, pod uwagę wzięto oceny w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Przeprowadzenie analizy również pod kątem wymienionych sfer ujawnia i wskazuje problemy, jakimi dotknięte są poszczególne części Gminy Hyżne. Na podstawie przeprowadzonej analizy jako obszar zdegradowany, w którym koncentrują się negatywne zjawiska zarówno społeczne, jak i w wymiarze techniczno - gospodarczo - środowiskowym, wyznaczono obszar Hyżne. Konieczne jest podjęcia skutecznej interwencji, która zapobiegać będzie nasilaniu się i rozprzestrzenianiu zidentyfikowanych zjawisk na pozostałe obszary gminy.

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

5.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Rewitalizacja jest procesem, który poprzez kompleksowe działania (społeczne i pozaspołeczne) ma na celu wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Działania te obejmują przede wszystkim kwestie społeczne, ale również gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Dodatkowo rewitalizacja zakłada wykorzystanie potencjałów oraz wewnętrznych (specyficznych) uwarunkowań, którymi charakteryzuje się jednostka wskazana do podjęcia działań naprawczych. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz gospodarki. Aby można było realizować zaplanowane działania, istotne jest właściwe zdefiniowanie obszaru zdegradowanego, a później obszaru rewitalizacji, czemu posłużyła szczegółowa diagnoza delimitacyjna (wraz z analizą porównawczą wskaźników) w każdej ze sfer ważnych z punktu widzenia jakości życia mieszkańców.

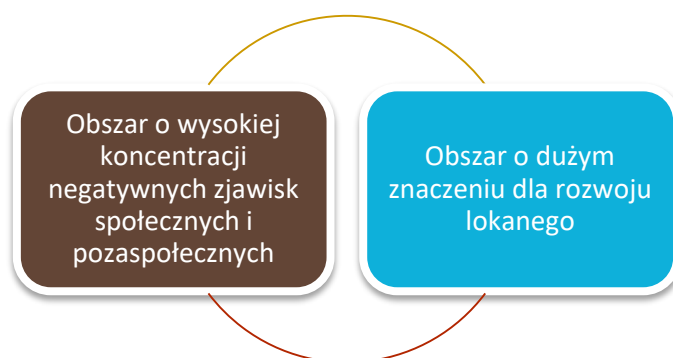
Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1, obszar Gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

gospodarczych	w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości,
środowiskowych	w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
przestrzenno-funkcjonalnych	w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,

technicznych	w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
--------------	--

Zgodnie z art. 10 pkt 1 ustawy o rewitalizacji **obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.** Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt 2 **obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców Gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.**

Rysunek 1 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Diagnoza delimitacyjna w Gminie Hyżne pokazała, że najwyższy poziom natężenia negatywnych zjawisk społecznych odnotowano na obszarze porównawczym Hyżne, dla którego syntetyczny wskaźnik degradacji społecznej przyjął najwyższą wartość (1,9), przy średniej dla Gminy wynoszącej 1,0. W sferze społecznej dominują negatywne zjawiska związane z migracjami, bezrobociem, poziomem bezpieczeństwa oraz innymi problemami, które wymagają interwencji i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ponadto odnotowano tam niekorzystną sytuację w pozostałych sferach:

gospodarczych	niekorzystne zjawiska na lokalnym rynku pracy (sferze przedsiębiorczości)
środowiskowych	wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza (stężenie PM2.5)

przestrzenno-funkcjonalnych	mała powierzchnia terenów rekreacyjnych, stosunkowo niski udział powierzchni biologicznie czynnej w ogólnej powierzchni obszaru
technicznych	największa liczba obiektów zabytkowych (wymagających pilnych działań inwestycyjnych) i terenów zagospodarowanej zieleni

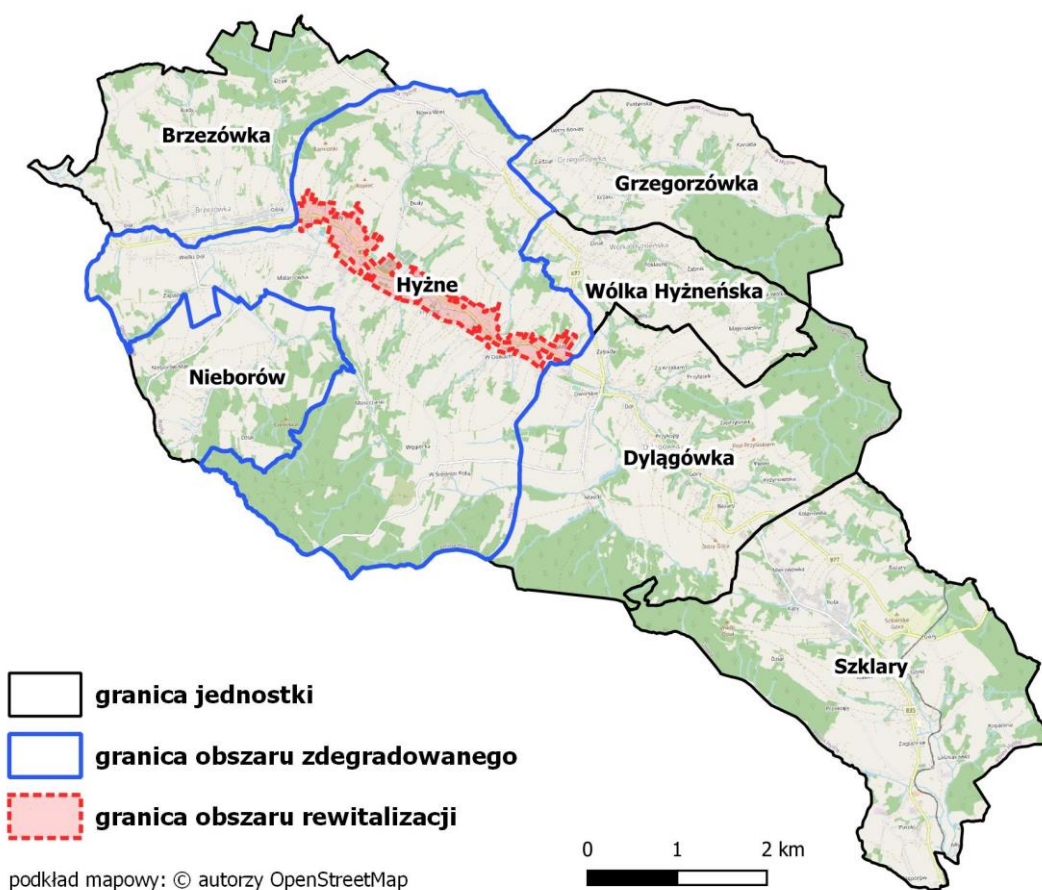
Z uwagi na natężenie negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, a także występującej niekorzystnej sytuacji w pozostałych sferach, obszar porównawczy 1B został wyznaczony jako **obszar zdegradowany**.

Tabela 6 Obszar zdegradowany – powierzchnia i ludność

Obszar	Ludność [os.]	% Ludności	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni
Obszar zdegradowany	2 859	40,5%	1 563	30,5%
Gmina Hyżne	7 062	100,0%	5 126	100%

Źródło: opracowanie własne

Grafika 3 Mapa poglądowa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

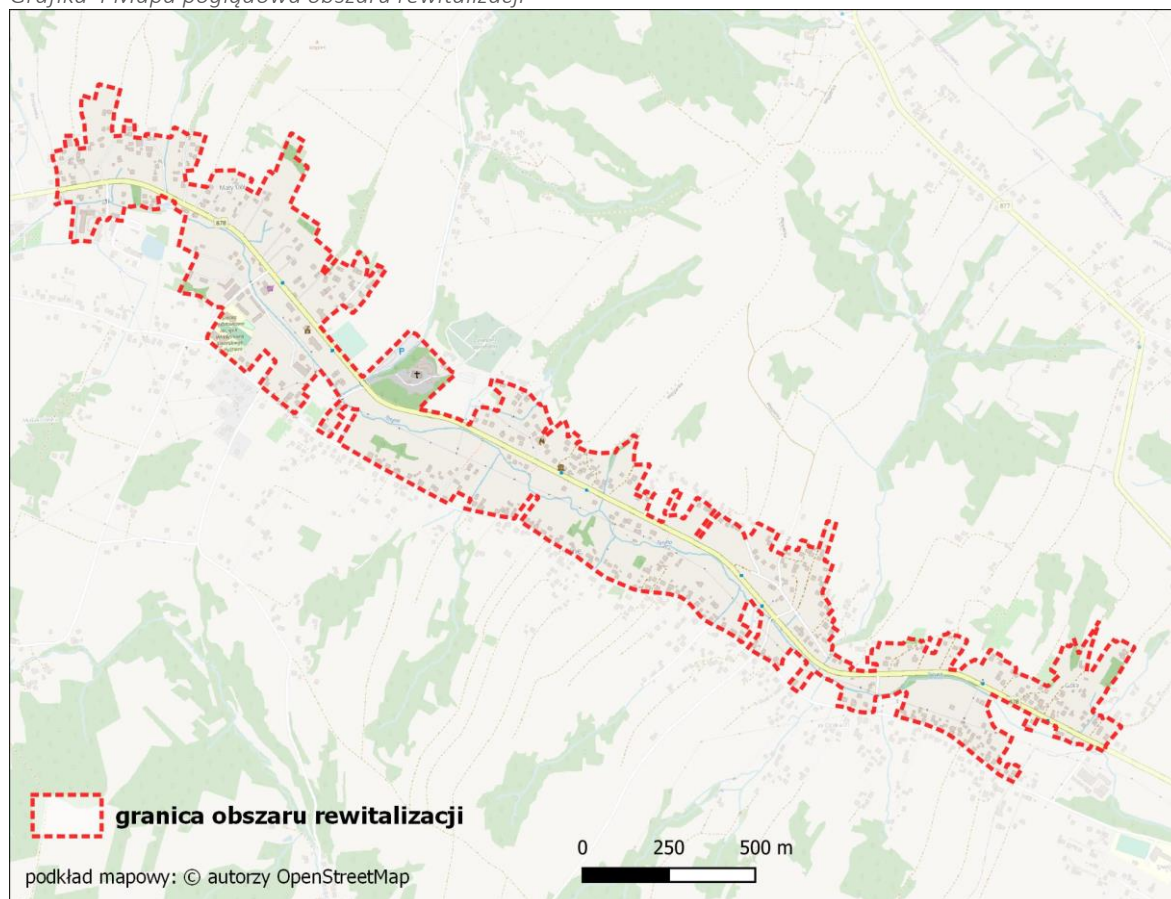
Źródło: opracowanie własne

5.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 pkt. 1. ustawy o rewitalizacji **obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.** Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt. 2 obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców Gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne to obszar cechujący się szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk społecznych. Ponadto stanowi on ściśle centrum Gminy w ujęciu administracyjnym, usługowym i kulturalnym, a także charakteryzuje go wysoka gęstość zaludnienia, co sprawia, że obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego Gminy Hyżne. Wysoki stopień oddziaływania obszaru na pozostałe części Gminy pozwoli na zapewnienie wysokiej efektywności działań rewitalizacyjnych.

Grafika 4 Mapa poglądowa obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne zajmuje powierzchnię 97 ha, co stanowi 1,9% całej powierzchni Gminy. Liczba mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji wynosi 877 osób, co stanowi 12,4%

populacji Gminy. Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne położony jest w środkowej części sołectwa Hyżne, wzdłuż głównej ulicy, drogi wojewódzkiej nr 878. Obszar od południowej strony ograniczony jest ciągiem komunikacyjnym Stara Droga. Obszar rewitalizacji pełni ważną funkcję społeczną i gospodarczą dla całej Gminy. Diagnoza obszaru pozwoliła ustalić, że ze szczególnym natężeniem występują tam problemy związane z niekorzystną migracją, bezrobociem, w tym również z długotrwałym bezrobociem mieszkańców. Jest to szczególnie istotne i widoczne wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym. Sytuacji tej towarzyszą również problemy związane z bezpieczeństwem objawiające się przestępczością oraz zdarzeniami drogowymi. Obszar ten odznacza się także wysokim poziomem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przez osoby z niepełnosprawnościami oraz niskim poziomem aktywności obywatelskiej, która przejawia się w relatywnie niewielkiej liczbie działających organizacji pozarządowych. Na tym obszarze zdiagnozowane zostało również występowanie problemów w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Tabela 7 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

Obszar	Ludność [os.]	% Ludności	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni
Obszar zdegradowany	2 859	40,5%	1 563	30,5%
Obszar rewitalizacji	877	12,4%	97	1,9%
Gmina Hyżne	7 062	100,0%	5 126	100%

Źródło: opracowanie własne

łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 97 ha (1,9%) powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez 877 osób (12,4 % mieszkańców). Oznacza to, że wytyczony obszar spełnia wymagania zawarte w ustawie odnośnie obszaru oraz liczby ludności.

5.3 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego

W ramach prac nad delimitacją obszaru rewitalizacji, z wyznaczonego uprzednio obszaru zdegradowanego wydzielono obszar rewitalizacji. Kierowano się przy tym zapisami art. 10 ust. 1. ustawy o rewitalizacji, który wskazuje, że obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Analiza delimitacyjna wykazała funkcjonowanie jednego ośrodka o szczególnym nasileniu problemów społecznych oraz tych natury środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Obszar ten został wybrany do rewitalizacji, ze względu na fakt, że jest jednostką gęsto zaludnioną, w pewien sposób autonomiczną (odrębną), posiadającą ukształtowaną własną specyfikę (centrum gminy).

Do rewitalizacji wybrano obszar, który może przyczynić się w największym stopniu do uzyskania efektu synergii, czyli pozytywnego wpływu na resztę gminy. Kluczowym czynnikiem była również konsolidacja problemów oraz przeszkód rozwojowych. Wybrany obszar rewitalizacji jest z jednej strony najważniejszy

z punktu widzenia przyszłego rozwoju Gminy, jak i generujący największą liczbę problemów rozwojowych w sferze społecznej i pozaspołecznej.

6. Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji

Posiłkując się zapisami ustawy o rewitalizacji analiza pogłębiona jest szczegółową diagnozą obszaru rewitalizacji, która obejmuje dokładną analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej i pozaspołecznej oraz lokalnych potencjałów na nim występujących. Zadaniem diagnozy pogłębionej jest precyzyjne i szczegółowe zbadanie przyczyn negatywnych zjawisk występujących na wybranych obszarach, ich lokalizacji i istniejących między nimi powiązań - głównie w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). Oprócz dogłębnego zbadania negatywnych zjawisk (i ich źródeł), przeanalizowano lokalne potencjały, występujące na obszarze rewitalizacji, które można wykorzystać, aby zminimalizować lub zlikwidować zdiagnozowane, negatywne zjawiska. Na podstawie prowadzonych analiz i konsultacji społecznych, wyznaczony został jeden obszar rewitalizacji, na którym zdiagnozowano największą koncentrację negatywnych zjawisk społeczno-funkcjonalnych w gminie.

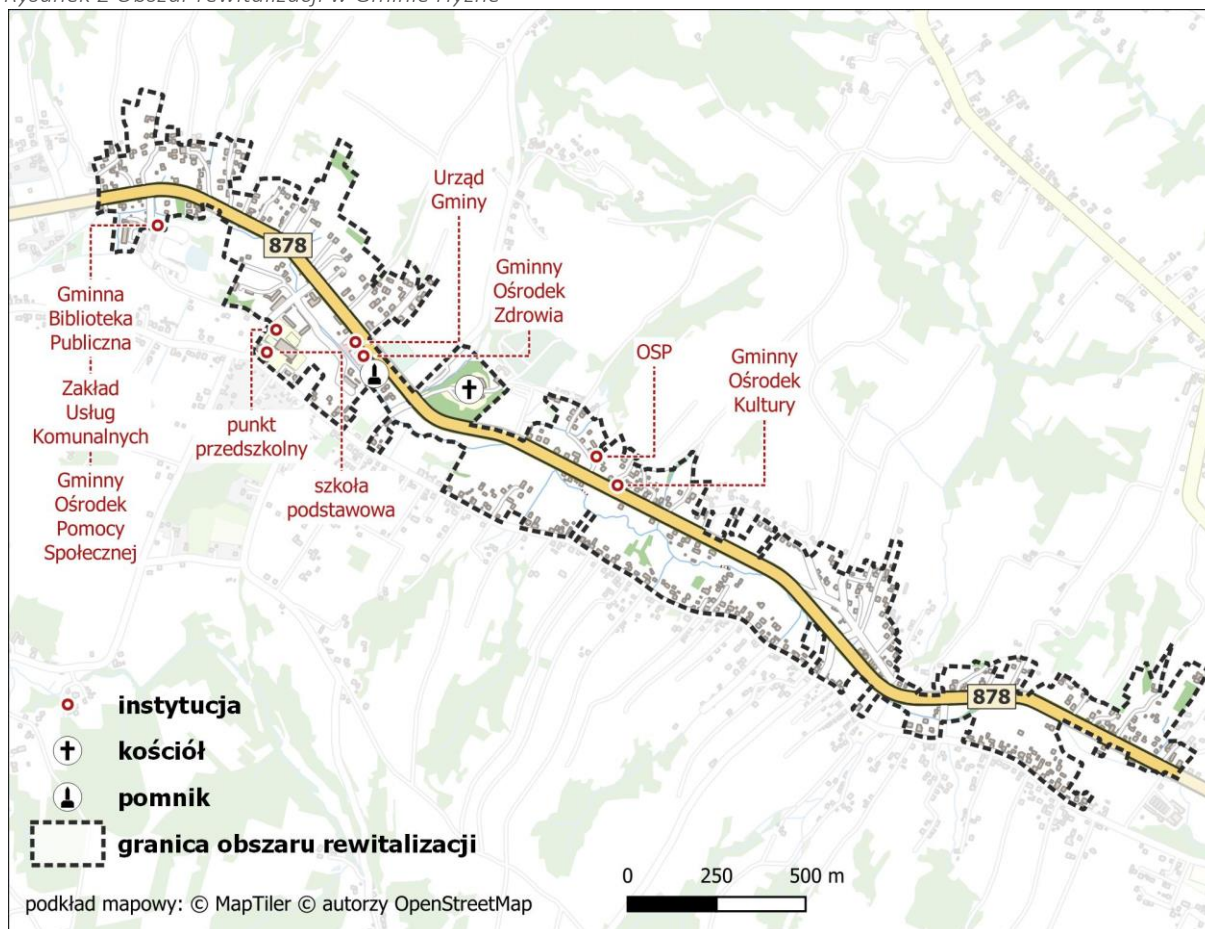
Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne został przyjęty Uchwałą LIII/414/23 z dnia 12 maja 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego rok 2023 poz. 2864).

Przy opracowaniu analizy pogłębionej obszaru rewitalizacji wykorzystano następujące źródła informacji:

1. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne (tzw. diagnoza delimitacyjna),
2. Wyniki analizy badania ankietowego, w którym wzięło udział 51 respondentów,
3. Wywiady środowiskowe z przedstawicielami Urzędu Gminy w Hyżnem oraz jego jednostkami przeprowadzone w dniu 17 sierpnia 2023 roku,
4. Spacer studyjny po podobszarach rewitalizacji przeprowadzony w dniu 17 sierpnia 2023 roku, zrealizowany przez wykonawcę, wraz ze sporządzeniem dokumentacji zdjęciowej miejsc o szczególnym znaczeniu dla planowanego procesu rewitalizacji,
5. Dokumenty, opracowania strategiczne Gminy Hyżne, opracowania statystyczne, prasa lokalna, rozmowy z mieszkańcami wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne jest położony w centralnej części Gminy (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 878). Z uwagi na centralne położenie, na obszarze rewitalizacji dominuje uporządkowana zabudowa, głównie mieszkaniowa oraz występują liczne obiekty użyteczności publicznej, przestrzenie gminne oraz zabudowa jednorodzinna). Cechą charakterystyczną obszaru jest funkcjonowanie wielu przedsiębiorstw (głównie obiektów handlowo – usługowych). Obszar rewitalizacji jest dobrze skomunikowany.

Rysunek 2 Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne

Źródło: opracowanie własne

W przeprowadzonym procesie delimitacji obszar rewitalizacji został zmniejszony w stosunku do powierzchni obszaru zdegradowanego. Został zawężony do obszaru zabudowanego i zaludnionego. Wyłączono z niego obszary niezamieszkałe oraz te, na których nie ogniskują się problemy w sferze społecznej.

Jak wykazano w diagnozie delimitacyjnej łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 97 ha (1,9%) powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez 877 osób (12,4 % mieszkańców). Gęstość zaludnienia obszaru rewitalizacji wynosi 904 osoby na km² i jest zdecydowanie wyższa od średniej dla Gminy wynoszącej 138 mieszkańców na km².

Cennych informacji dotyczących zasadności wyboru obszaru do rewitalizacji oraz jego potencjału dostarczyło przeprowadzone badanie sondażowe. W badaniu tym zwrócono się do respondentów z pytaniem, czy wyodrębniony obszar powinien zostać podany procesowi rewitalizacji, tj. procesowi odnowy, poprawy jego funkcjonalności, rozwoju oferty usług społecznych, przestrzennych, gospodarczych, środowiskowych itp.

Tabela 8 Badanie sondażowe - zasadność podjęcia procesu rewitalizacji na wyodrębnionym obszarze rewitalizacji

Ocena	Obszar rewitalizacji Gminy Hyżne
Zdecydowanie tak/ raczej tak	87,8%
Zdecydowanie nie/ Raczej nie	12,2%

Źródło: opracowanie własne. Odrzucono odpowiedzi z kategorii „ani tak, ani nie” oraz „nie mam zdania”

Analizując poparcie mieszkańców dla zamiaru podjęcia działań rewitalizacyjnych w odniesieniu do wskazanego obszaru rewitalizacji można zauważyć, iż zdecydowana większość respondentów popiera jego wyznaczenie do objęcia działaniami naprawczymi w procesie rewitalizacji. Takie poparcie wyraziło 87,8% respondentów. Odpowiedzi ankietowanych dowodzą zasadności podjętej decyzji w zakresie wyboru tego obszaru do rewitalizacji, potwierdzonej również w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej dotyczącej delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Świadczą także o dostrzeganej przez mieszkańców Hyżnego potrzebie wprowadzenia zmian w odpowiedzi na rozpoznawane problemy i podjęcia odpowiednich działań naprawczych.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W przeprowadzonej na potrzeby niniejszego opracowania analizy delimitacyjnej, zasygnalizowano problemy o charakterze społecznym, które są czynnikami powodującymi problemy rozwojowe, nie tylko obszaru rewitalizacji, ale z uwagi na jego centralne położenie i znaczenie, również całej gminy. W pierwszej kolejności jest to niekorzystne saldo migracji. Dla całego sołectwa Hyżne, wskaźnik salda migracji na 1 000 mieszkańców wynosi (minus) – 15,7. Jednocześnie należy stwierdzić, że problem ten dotyczy całej gminy (wskaźnik ten wynosi -11,5). Przyczyn ubytku liczby mieszkańców powodowych migracjami należy upatrywać głównie w migracji młodych mieszkańców do miast lub za granicę, która jest motywowana czynnikami związanym z mieszkaniem i pracą zawodową oraz większymi szansami na rozwój (w tym dla ich dzieci). Wyzwaniem rewitalizacyjnym dla gminy w tym kontekście jest tworzenie warunków dla młodych mieszkańców, aby pozostanie w gminie mogło nieść za sobą porównywalne korzyści. Okoliczność tą potwierdzają badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców. Aż 89,4% respondentów niekorzystnie oceniała możliwości rozwoju zawodowego, znalezienia pracy, a 59,5% dostępność żłobków. Warto dodać, że czynnik ten uzyskał największy odsetek negatywnych odpowiedzi spośród 25 badanych elementów decydujących o jakości życia na obszarze rewitalizacji. Na uwagę zasługuje również fakt, że mieszkańcy odczuwają deficyt w zakresie dostępu do mieszkań (możliwość wynajmu/zakupu mieszkania). Czynnik ten negatywnie ocenia aż 82,5% respondentów.

Sołectwo Hyżne, na którym zlokalizowany jest obszar rewitalizacji charakteryzuje również niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do

tych w wieku produkcyjnym (dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat). Osoby w wieku nieprodukcyjnym (dzieci, młodzież oraz seniorzy) stanowią 65,7% liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (średnia dla Gminy jest niższa i wynosi 63,9%). Innymi słowy na ogólną liczbę mieszkańców obszaru rewitalizacji wynoszącą 2 859 mieszkańców, 1 134 to osoby w wieku nieprodukcyjnym. W tym kontekście planowany proces rewitalizacji (i podejmowane w ramach niego przedsięwzięcia) powinien uwzględniać te osoby (a zwłaszcza seniorów), jako potencjalnych odbiorców programów społecznych.

PRZESTĘPCZOŚĆ, BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM

W kontekście planowanej rewitalizacji na uwagę zasługuje również problem społeczny jakim jest przestępczość. Posiłkując się danymi z Policji w sołectwie Hyżne wskaźnik liczby przestępstw na tysiąc mieszkańców w sołectwie Hyżne wynosi 9,4, przy średniej dla całej gminy wynoszącej 8,6. Ujmując to zjawisko liczbowo, w sołectwie Hyżne w 2022 roku dokonano 27 przestępstw, co stanowi aż 44% ogółu przestępstw dokonanych w gminie. Dowodzi to, że poziom bezpieczeństwa publicznego jest bardzo niski i jest ważnym problemem społecznym.

Obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w centralnej części Gminy Hyżne, z tego względu przebiega przez jego obszar ważny ciąg komunikacyjny (droga wojewódzka 878). Z uwagi na generowany ruch komunikacyjny notuje się podwyższone wskaźniki w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Sołectwo Hyżne, a tym samym obszar rewitalizacji notuje wysoki poziom wskaźnika liczby zdarzeń drogowych w stosunku do liczby mieszkańców. W 2022 roku zanotowano ich 19, co stanowiło dokładnie 50% ogólnej liczby zdarzeń drogowych. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców wynosi 6,6 i jest wyższy niż średnia dla całej Gminy wynosząca 5,4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego ma negatywny wpływ na ocenę jakości życia przez mieszkańców.

WARUNKI DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ.

Widocznym negatywnym zjawiskiem na terenie Hyżnego jest bezrobocie. Statystyki publiczne dla tego sołectwa pokazują wysoki wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Wynosi on 32,2 przy średniej dla gminy wynoszącej 31,6. Bezrobotni w sołectwie Hyżne stanowią aż 41,2% ogółu bezrobotnych. Zjawisku bezrobocia towarzyszą również niekorzystne tendencje w sferze przedsiębiorczości. Niepokojąca jest informacja, że w 2022 roku w sołectwie Hyżne zlikwidowano 7 podmiotów gospodarczych, a 11 zostało utworzonych. W tym kontekście dość niekorzystnie wypada wskaźnik obrazujący udział wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do nowo zarejestrowanych.

Dla sołectwa Hyżne wynosi on 0,6 i jest zdecydowanie mniej korzystny, niż ten notowany w skali całej Gminy i wynoszący 0,4. Ponadto badanie sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców pokazało, że

aż 48,6% respondentów oceniło negatywnie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji Hyżne.

INTENSYWNE WSPARCIE Z POMOCY SPOŁECZNEJ.

Analiza pozyskanych danych w zakresie udzielanego wsparcia z Ośrodka Pomocy Społecznej w Hyżnem pokazuje, że sołectwo Hyżne jest dotknięte problemami społecznymi, które wymagają interwencji publicznych służb opieki społecznej. Sołectwo zamieszkuje 86 osób korzystających z pomocy społecznej. Stanowi to 35,8% ogólnej liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie. Skala problemów społecznych jest duża, a dominują komplikacje wynikające z ubóstwa, alkoholizmu, długotrwałej choroby, niepełnosprawności oraz bezrobocia. Problemy dotyczą całe rodziny i jedynie wsparcie w postaci aktywnej integracji może przynieść zamierzony skutek. Skalę problemów społecznych dobitnie obrazuje liczba klientów Ośrodka Pomocy Społecznej korzystających ze świadczeń pieniężnych. Ich liczba wynosi 77, co stanowi 32,1% ogółu liczby osób którym udzielane są świadczenia pieniężne.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Najczęściej występującymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji są: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

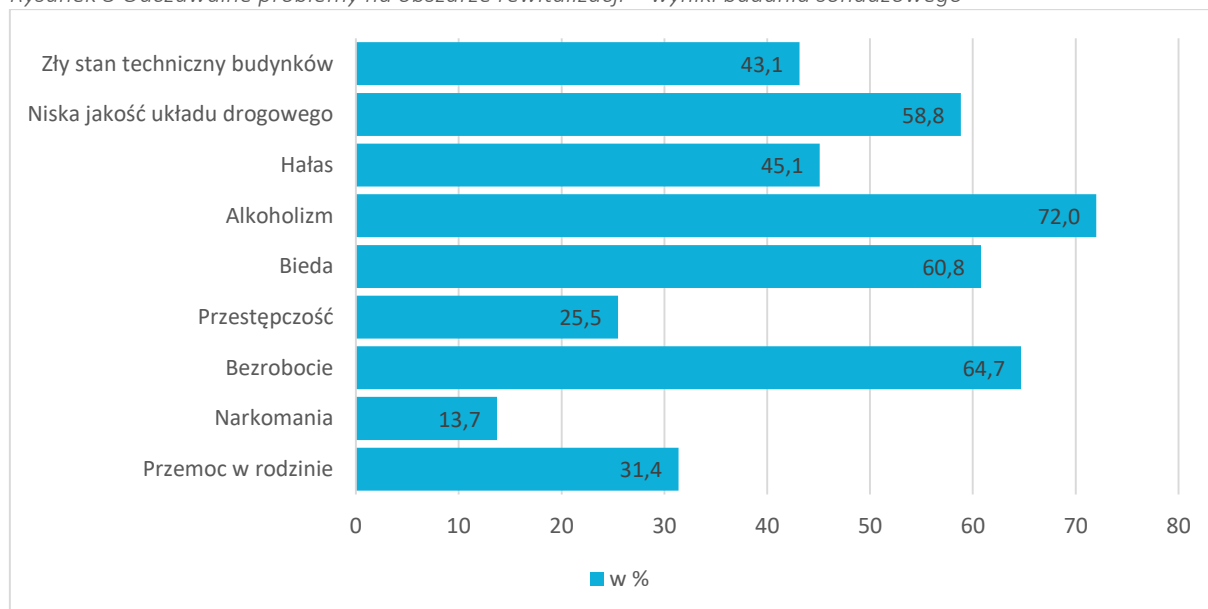
Szczególne koncentracja problemów społecznych na w sołectwie Hyżne jest widoczna biorąc pod uwagę wskaźnik liczby udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców. Wskaźnik ten wynosi 31 przy średniej dla gminy wynoszącej 26. Wskaźnik ten obrazuje intensyfikację udzielanego wsparcia na danym obszarze. Podając za danymi OPS w Hyżnem, mieszkańcom sołectwa Hyżne udzielono aż 47,8% ogółu przyznanych świadczeń w 2022 roku. Na szczególną uwagę w tym kontekście zasługują osoby z niepełnosprawnościami, pobierający świadczenie pieniężne z pomocy społecznej ze względu na swój stan zdrowia. Osoby takie uzyskują m. in. świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna, zasiłek rodzinny, rentę socjalną, zasiłek stały lub zasiłek okresowy.

W 2022 roku Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił wsparcia finansowego 19 osobom z niepełnosprawnościami z sołectwa Hyżne. Wskaźnik liczby udzielonych świadczeń ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców dla sołectwa wynosi 615,3 i był wyższy od średniej dla całej Gminy wynoszącej 499,2. Z całą stanowczością należy stwierdzić, że osoby z niepełnosprawnościami, które zamieszkują obszar rewitalizacji powinny uzyskać stosowne wsparcie, aby proces rewitalizacji został uznany za skuteczny.

Szczegółowych danych dotyczących odczuwalnych przez mieszkańców problemów społecznych na obszarze rewitalizacji dostarczają wyniki przeprowadzonego badania sondażowego. Badanie to pokazało, że mieszkańcy zauważają występujące problemy w obszarze społecznym. Problem alkoholizmu, to w opinii największej liczby respondentów, kwestia stanowiąca poważne zagrożenie społeczne na obszarze rewitalizacji. Aż 72% respondentów wskazało, że czynnik ten stanowi zagrożenie na obszarze rewitalizacji. Traktować to można jako poważny sygnał, z uwagi na fakt, że statystyki Policji nie odnotowują zwiększonego wskaźnika liczby osób uzależnionych na tym obszarze. Kolejnymi zjawiskami w sferze społecznej, którego skutki są odczuwane przez mieszkańców to bezrobocie (64,7% wskazań) oraz bieda (60,8%). Z uwagi na wyżej zaprezentowane wyniki sondażu w programie rewitalizacji powinny znaleźć się propozycje projektowe, które w większym stopniu angażują mieszkańców w zdobywanie umiejętności społecznych oraz zawodowych.

Bardzo ważnym zjawiskiem, a raczej tendencją w skali kraju, która występuje również w Gminie Hyżne jest duża dysproporcja w ofercie i uczestnictwie w życiu społecznym osób starszych (seniorów) oraz młodzieży. Mimo przedkładanej oferty, młodzież niechętnie uczestniczy w jakichkolwiek zajęciach organizowanych czy przez jednostki samorządowe czy organizacje pozarządowe. Dotarcie do tej grupy społecznej wymaga szczególnych zabiegów. Dużą rolę w tym zakresie mają do spełnienia palcówki edukacyjne, ośrodek kultury oraz organizacje pozarządowe.

Rysunek 3 Odczuwalne problemy na obszarze rewitalizacji – wyniki badania sondażowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badania sondażowego (N=51)

CZYNNIKI POZASPOŁECZNE

Szczegółowych danych dotyczących odczuwalnych przez mieszkańców problemów pozaspołecznych na obszarze rewitalizacji dostarczają wyniki przeprowadzonego badania sondażowego. Jednym z

odczuwalnych problemów w sferze społecznej jest zły stan techniczny budynków. Aż 43,1% respondentów uznało ten czynnik za stanowiący zagrożenie dla obszaru rewitalizacji.

Najpoważniejszym problemem obszaru jest występowanie obiektów, które nie są aktualnie w pełni wykorzystywane na działalność społeczną, a wykazują znaczny potencjał w tym zakresie. Jest to na przykład Dwór Sikorskiego w Hyżnem. Aktualnie obiekt nie jest w pełni wykorzystywany, a posiada uregulowany status prawny i wykazuje znaczny potencjał w zakresie możliwej rewitalizacji. Budynek ten jest rozpoznawalny w skali gminy (i powiatu), a potrzeba podjęcia działań naprawczych jest oczekiwana przez społeczność lokalną. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują również przestrzenie (w tym tereny zielone), które w sposób szczególny generują problemy w sferze zarówno technicznej jak i społecznej. Ich struktura, układ przestrzenny, brak pełnego oświetlenia czy monitoringu sprawiają, że niepożądane zjawiska społeczne występują tam w większym nasileniu.

Obszar rewitalizacji cechuje częściowo bardzo zły stan techniczny budynków opuszczonych bądź ciągle zamieszkałych przez mieszkańców. Występuje deficyt urządzonych miejsc rekreacji, wypoczynku i spędzenia czasu w spokoju. Problemem obszaru jest również brak terenów w dysponowaniu gminy, które mógłby służyć mieszkańcom (na których można realizować inwestycje gminne).

AZBEST I HAŁAS

Wskazane powyżej problemy wymagają interwencji, by zostały w sposób zauważalny ograniczone. Prócz działań nastawionych bezpośrednio na mieszkańców potrzebne są działania w zakresie czynników pozaspołecznych, które obrazują poziom degradacji obszaru rewitalizacji. W pierwszej kolejności jest to problem z zalegającym azbestem. Diagnoza delimitacyjna pokazała, że w sołectwie Hyżne zlokalizowanych jest 175 budynków, na których zidentyfikowano wyroby azbestowe. Wskaźnik liczby nieruchomości zawierających wyroby azbestowe / km² w sołectwie wynosi 11,2 i jest zbliżony do średniej gminnej wynoszącej 13,1. Zalegający na nieruchomościach azbest jest poważnym czynnikiem zagrażającym zdrowiu mieszkańców, z tego względu jego usunięcie przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Centralna lokalizacja obszaru rewitalizacji z jednej strony stanowi potencjał dla jego rozwoju, z drugiej generuje zagrożenia polegające na nadmiernej emisji hałasu generowanego przez ruch kołowy. Posiłkując się danymi BDOT (Baza danych obiektów topograficznych) aż 9,7 % budynków na tym obszarze znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym. To ma negatywny wpływ na jakość zamieszkania oraz zdrowie mieszkańców.

Mieszkańcy biorący udział w sondażu oceniali 25 elementów/czynników decydujących o atrakcyjności danego miejsca, z własnego punktu widzenia. W przypadku ocen negatywnych mieszkańcy wskazywali wprost na słabą stronę obszaru rewitalizacji. Aby uzyskać wyraźny obraz słabych stron obszaru

rewitalizacji wzięto pod uwagę 10 czynników najgorzej ocenianych przez mieszkańców. Odpowiedzi respondentów (wzięto pod uwagę odpowiedzi „źle” i „bardzo źle”) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Badanie sondażowe – ocena stanu czynników decydujących o jakości życia na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Czynnik decydujący o jakości życia na podobszarze rewitalizacji - odsetek ocen negatywnych (źle i bardzo źle)	
1	Praca (ocena możliwości rozwoju zawodowego na terenie Gminy, znalezienia pracy na terenie Gminy)	89,4%
2	Liczba ścieżek rowerowych	87,5%
3	Możliwość wynajmu/zakupu mieszkania	82,5%
4	Dostępność miejsc spędzania wolnego czasu – place zabaw, miejsca zielone itp.	72,3%
5	Dostępność usług medycznych	66,7%
6	Oferta sportowa i rekreacyjna	64,4%
7	Dostępność lokali gastronomicznych	63,8%
8	Atrakcyjność turystyczna	63,4%
9	Dostępność żłobków i klubów dziecięcych	59,5%
10	Jakość oferty i programów kierowanych do dzieci i młodzieży	52,4%

Źródło: opracowanie własne

Na wyodrębnionym obszarze rewitalizacji w sferze pozaspółecznej negatywnie oceniono elementy związane z dostępnością ścieżek rowerowych, dostępem do mieszkań (zakup lub wynajem), jakością i dostępem do usług medycznych oraz czynnikami związanymi ofertą miejsc spędzania wolnego czasu – place zabaw, tereny zielone (siłownie zewnętrzne, parki tematyczne). Barię dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest również oferta dla dzieci i młodzieży. Wszystkie te okoliczności sprawiają, że na obszarze rewitalizacji, a tym samym w całej gminie odczuwane są problemy społeczne, zwłaszcza migracje, spadek liczby mieszkańców oraz całość spraw związanych z bezpieczeństwem publicznym. Kluczowym wyzwaniem gminy w kontekście rewitalizacji jest tworzenie warunków do możliwości znalezienia zatrudnienia, a nade wszystko kwestii związanych z spędzaniem wolnego czasu.

Tabela 10 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji w Gminie Hyżne

Przyczyny występowania problemów społecznych
▪ Brak wysokiej jakości miejsc pracy. ▪ Brak infrastruktury opieki nad dzieckiem do lat 3. ▪ Migracje mieszkańców z obszaru rewitalizacji (z centrum na obrzeża). ▪ Brak inwestycji w infrastrukturę gminną. ▪ Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu.
Zdiagnozowane problemy społeczne
▪ Niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego, niekorzystny bilans migracji. ▪ Niska partycypacja młodzieży w życiu społecznym, intensyfikacja korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej. ▪ Problemy społeczne, wykluczenie wynika z bezrobocia, nadużywania alkoholu, przestępczości. ▪ Funkcjonowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. ▪ Spadek liczby miejsc pracy, obniżenie konkurencyjności przedsiębiorstw. ▪ Podwyższony wskaźnik liczby zdarzeń drogowych.
Skutki występowania problemów społecznych
▪ Dalszy spadek atrakcyjności osiedleńczej. ▪ Marginalizacja grup społecznych, narastające problemy społeczne. ▪ Rosnąca liczba ofiar zdarzeń drogowych, ▪ Spadek liczby mieszkańców. ▪ Negatywny wizerunek Gminy jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. ▪ Brak uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym.
Przyczyny występowania problemów pozaspółecznych
▪ Układ przestrzenny, zwarta zabudowa, gęstość zaludnienia. ▪ Obszary nieobjęte monitoringiem. ▪ Brak środków finansowych Gminy na rewitalizację obiektów publicznych. ▪ Wyzwania inwestycyjne w zakresie infrastruktury społecznej, na które brakuje środków budżetowych. ▪ Rosnące koszty realizacji inwestycji gminnych. ▪ Kwestie własnościowe ograniczające możliwość prowadzenia inwestycji gminnych. ▪ Niedostatki w infrastrukturze społecznej.
Zdiagnozowane problemy pozaspółeczne
▪ Problemy środowiskowe (zalegający azbest, hałas). ▪ Obiekty zabytkowe, niszczone, niewykorzystywane dla rozwoju Gminy. ▪ Obiekty publiczne niedostosowane do świadczenia usług publicznych. ▪ Brak nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej (kulturalnej i sportowej). ▪ Niezagospodarowane obiekty gminne. ▪ Brak ścieżek rowerowych.
Skutki występowania problemów pozaspółecznych
▪ Dalsza migracja mieszkańców, spadek atrakcyjności osiedleńczej obszaru. ▪ Narastająca dekapitalizacja obiektów. ▪ Marginalizacja gminy, spadające dochody gminne. ▪ Postępująca degradacja obiektów komunalnych. ▪ Narastające problemy środowiskowe.

Źródło: opracowanie własne

Sumując, na obszarze rewitalizacji diagnozuje się następujące problemy w sferze społecznej i pozaspołecznej:

1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym.
3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
5. Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych.
6. Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych.
7. Niszczące obiekty publiczne (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
8. Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych.

Poniżej w formie tabelarycznej zestawiono zidentyfikowane problemy wraz z przypisanym im symbolem – PS jako problem społeczny oraz PI jako problem infrastrukturalny.

Tabela 11 Schemat problemowy GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Symbol	Zdiagnozowane problemy społeczne	Symbol	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
PS 1	Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości	PI 1	Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych.
PS 2	Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym	PI 2	Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych.
PS 3	Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	PI 3	Niszczące obiekty publiczne (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych
PS 4	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	P4	Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

6.1 Analiza potencjałów obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne

Obszar Gminy, który wskazano w procesie delimitacji jako obszar zdegradowany, w obrębie, którego wyznaczono obszar rewitalizacji, jest jednostką zachowującą swoją specyfikę i charakter ze względu na uwarunkowania natury administracyjnej oraz funkcjonalnej. Jest to ściśle centrum Gminy, z łatwym dojazdem oraz wieloma funkcjonującymi obiektami użyteczności publicznej. W przeprowadzonym badaniu sondażowym zapytano mieszkańców o to, czy wskazany obszar rewitalizacji stanowi ważny punkt/miejsce związane z funkcjonowaniem gminy. Zdecydowana większość, bo aż 91,5% uznała, że wskazany w przeprowadzonej delimitacji obszar rewitalizacji jest ważny z punktu widzenia funkcjonowania gminy.

Tabela 12 Badanie sondażowe – znaczenie obszaru rewitalizacji dla funkcjonowania gminy

Ocena	Czy Pani/Pana zdaniem wskazany obszar rewitalizacji (Obszar rewitalizacji Gminy Hyżne) stanowi ważny punkt/miejsce związane z funkcjonowaniem gminy?
Zdecydowanie tak/raczej tak	91,5%
Zdecydowanie nie/ raczej nie	8,5%

Źródło: opracowanie własne. Odrzucono odpowiedzi z kategorii „ani tak, ani nie” oraz „nie mam zdania”.

Na obszarze rewitalizacji w Gminie Hyżne występują znaczne potencjały (zasoby), które mogą usprawnić bądź wręcz umożliwić planowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano zestawienie potencjałów dla tego podobszaru rewitalizacji. Wykorzystanie tych potencjałów znacznie ułatwi zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano występujące potencjały w podziale na sferę: społeczno - gospodarczą, środowiskową, przestrzenno - funkcjonalną i techniczną.

Rysunek 4 Zidentyfikowane potencjały obszaru rewitalizacji

Sfera społeczna i gospodarcza
▪ Centralne położenie i koncentracja usług. ▪ Duża dostępność, łatwy dojazd do oferowanych usług. ▪ Funkcjonowanie dużej liczby sklepów, dostępność usług w jednym miejscu. ▪ Udokumentowana historia miejscowości, tradycje przekazywane z pokolenia a pokolenie. ▪ Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców), aktywność ekonomiczna mieszkańców. ▪ Zasoby ludzkie (pracownicy, współpracownicy, animatorzy, pasjonaci, grupy nieformalne, zespoły) instytucji samorządowych oraz organizacji pozarządowych, ▪ Żywy czynnik religijny, pielęgnowane obrzędy oraz aktywnie działające grupy społeczne. ▪ Istniejące firmy i zakłady produkcyjne.
Sfera społeczna i gospodarcza
▪ Zabytkowy Dwór „Sikorskiego” w Hyżnem, wpisany do rejestru zabytków. ▪ Budynek dawnego Urzędu Gminy – obecnie GOK, wpisany do rejestru zabytków. ▪ Dogodne położenie, dobrze skomunikowane. ▪ Usytuowanie względem całej gminy, jak i atrakcyjność dla osób poruszających się między większymi miastami powiatu. ▪ Atrakcyjna lokalizacja, dobre połączenie z Rzeszowem i Dynowem. ▪ Dobrze uzbrojenie terenu (media-woda, ścieki, gaz ziemny, internet światłowodowy, prąd). ▪ Występujące obiekty zabytkowe. ▪ Produkt turystyczny: Szlak turystyczny im. gen. Władysława Sikorskiego.
Sfera środowiskowa
▪ Występowanie zagospodarowanych terenów zielonych, bardzo dobrze wkomponowanych w układ zabudowy (parki i tereny zielone, pomnik przyrody). ▪ Pomniki przyrody, będące świadectwem bogatego dziedzictwa przyrodniczego. ▪ Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi rekreacji. ▪ Obiekty użyteczności publicznej stale poddawane procesowi termomodernizacji.

Źródło: opracowanie własne

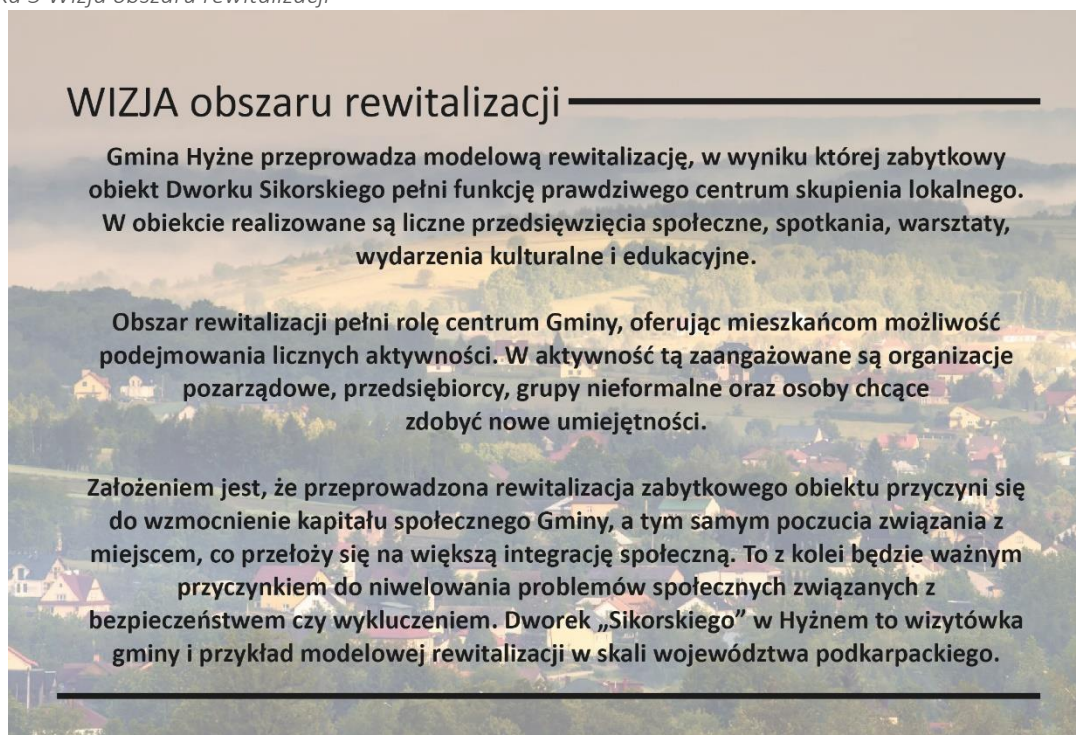
7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Podstawą założeń planistycznych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest wizja, która z jednej strony jest odpowiedzią na problemy przedstawione w diagnozie delimitacyjnej, natomiast z drugiej jest swoistym rodzajem obrazu Gminy, jaki mieszkańcy oraz samorząd lokalny chcieliby widzieć po przeprowadzeniu rewitalizacji. Podstawę do sformułowania wizji obszaru rewitalizacji stanowiły następujące elementy:

- analiza danych zastanych, pozyskanych z dokumentów źródłowych, jak i danych z instytucji samorządowych, powiatowych, wojewódzkich i rządowych,
- dedykowana analiza uwarunkowań, wyzwań, potencjałów i potrzeb poszczególnych podobszarów rewitalizacji,
- analiza ekspercka poparta badaniem społecznym wśród mieszkańców Gminy Hyżne,
- szeroka informacja odnośnie potrzeb i problemów pochodząca od pracowników samorządowych (wywiady pogłębione),
- opinie mieszkańców (interesariuszy) uzyskane podczas realizowanych działań partycypacyjnych, potwierdzające trafności przedstawionych wniosków oraz realności potrzeb w zakresie rewitalizacji,
- wyniki naboru propozycji projektowych, określających zakres, charakter oczekiwań i potrzeb interesariuszy procesu rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji została zdefiniowana nie tylko w odniesieniu do całego obszaru rewitalizacji.

Grafika 5 Wizja obszaru rewitalizacji

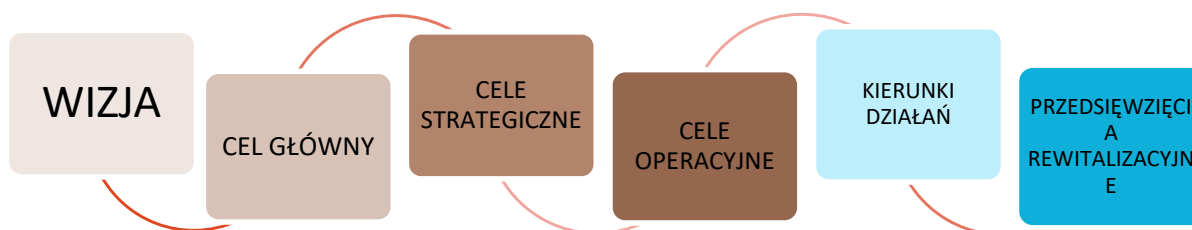

8. Cele i kierunki działań procesu rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji wskazane w diagnozie delimitacyjnej podobszary rewitalizacji będą poddawane kompleksowemu procesowi rewitalizacji z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk ukierunkowano na stopień nasilenia problemów społecznych na danym podobszarze - głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Zamieszczone poniżej zapisy o charakterze postulatycznym (cele strategiczne i operacyjne i kierunki działań) wynikają ze szczegółowej analizy problemowej zaprezentowanej w części diagnostycznej i stanowią odpowiedź na przedstawione niekorzystne zjawiska i procesy na podobszarach rewitalizacji. Wizja przedstawia oczekiwany obraz podobszarów rewitalizacji po realizacji zaplanowanych w nim zadań. Aby jego osiągnięcie było możliwe, kluczowe jest dokładne wyznaczenie celów rewitalizacji, które będą określały konkretne kierunki działań. Poniżej prezentowana jest zakładana logika interwencji w zakresie rewitalizacji w Gminie Hyżne.

Grafika 6 Logika procesu rewitalizacji GPR Gminy Hyżne

Źródło: opracowanie własne

Celem głównym rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne poprzez realizację zaplanowanych, kompleksowych i zintegrowanych działań (społecznych i pozaspołecznych) ukierunkowanych na rozwój społeczny, przestrzenny i środowiskowy.

Cel główny rewitalizacji jest zorientowany na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, co w swej istocie ma przyczynić się do odnowy i ożywienia tych części Gminy. Proces rewitalizacji będzie realizowany przy możliwym współudziale wszystkich interesariuszy czy partnerów procesu rewitalizacji, w tym przede wszystkim mieszkańców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Bardzo ważnym elementem planowanej rewitalizacji jest uwzględnienie specyfiki, zasobów i potencjałów występujących na obszarze rewitalizacji. Kluczowym elementem planistycznym, służącym realizacji celu głównego, jest układ celów strategicznych odnoszących się do trzech wymiarów (społeczny, przestrzenno - infrastrukturalny oraz środowiskowy).

Grafika 7 Układ celów strategicznych dla Gminy Hyżne

CEL STRATEGICZNY NR 1 SPOŁECZNY
Zintegrowana społeczność lokalna
CEL STRATEGICZNY NR 2 PRZESTRZENNO - INFRASTRUKTURALNY
Funkcjonalne obiekty i przestrzenie
CEL STRATEGICZNY NR 3 ŚRODOWISKOWY
Wysokie standardy środowiskowe

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań wskazują na sposób osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie planowanych przedsięwzięć służących wychodzeniu z sytuacji kryzysowej poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz identyfikowane potencjały. Skupiają się na celach i kierunkach działań rewitalizacji w obrębie trzech podsystemów. Logika interwencji rewitalizacyjnej dla poszczególnych podsystemów została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 13 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Diagnozowane zjawiska kryzysowe	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
Zintegrowana społeczność lokalna	CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. CO 1.4. Podniesie poziomu bezpieczeństwa publicznego.	KD.1.1. Realizacja szkoleń, warsztatów, doradztwa z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, przedsięwzięć z zakresu kultury, rekreacji. KD.1.2. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. KD.1.3. Realizacja działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. KD.1.4. Realizacja działań podnoszących poziom bezpieczeństwa publicznego.	PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.	- Centralne położenie i koncentracja usług. - Duża dostępność, łatwy dojazd do oferowanych usług. - Funkcjonowanie dużej liczby sklepów, dostępność usług w jednym miejscu. - Udokumentowana historia miejscowości, tradycje przekazywane z pokolenia a pokolenie. - Funkcjonowanie organizacji pozarządowych sprzyjających aktywizacji mieszkańców. - Aktywność ekonomiczna mieszkańców. - Zasoby ludzkie. - Żywy czynnik religijny, pielęgnowane obrzędy oraz aktywnie działające grupy społeczne.	- Wzrost liczby miejsc pracy, osób prowadzących działalność gospodarczą. - Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do wymogów rynku pracy. - Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. - Wzrost liczby osób objętych wsparciem spośród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. - Zwiększenie ilości wydarzeń i imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych. - Nowe inicjatywy edukacyjne, kulturalne i sportowe. - Większa liczba seniorów i osób z niepełnosprawnością uczestniczących w życiu społeczno-kulturalnym.
Funkcjonalne obiekty i przestrzenie	CO.2.1. Poprawa jakości obiektów zabytkowych. CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów prywatnych i użyteczności publicznej. CO.2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej. CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. CO. 2.5 Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami.	KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych. KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej. KD.2.3. Podejmowanie inwestycji poprawiających dostępność komunikacyjną. KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.	PI 1 Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych. PI 2 Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych. PI 3 Niszczące obiekty publiczne (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. P4 Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych.	- Zabytkowy Dwór „Sikorskiego” w Hyżnem. - Dogodne położenie, dobrze skomunikowane. - Usytuowanie względem całej gminy, jak i atrakcyjność dla osób poruszających się między większymi miastami powiatu. - Dobre uzbrojenie terenu (media-woda, ścieki, gaz ziemny, internet światłowodowy, prąd). - Występujące obiekty zabytkowe, - Produkt turystyczny: Szlak turystyczny im. gen. Władysława Sikorskiego.	- Osiągnięcie ładu przestrzennego na obszarze rewitalizacji. - Poprawa wizerunku, estetyki, funkcjonalności przestrzeni publicznych. - Wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. - Aktywne korzystanie z lokalnych miejsc, przestrzeni publicznych. - Poprawa jakości i dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych. - Spadek liczby zdarzeń drogowych, - Wysoka jakość oferty kulturalnej i turystycznej.
Wysokie standardy środowiskowe	CO.3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków. CO 3.2. Umiejętne korzystanie z zasobów przyrodniczych.	KD.3.1. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej. KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.	PI 1 Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych.	- Występowanie zagospodarowanych terenów zielonych. - Pomniki przyrody, będące świadectwem bogatego dziedzictwa przyrodniczego. - Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi rekreacji. - Obiekty użyteczności publicznej stale poddawane procesowi termomodernizacji.	- Poprawa jakości powietrza i stanu zdrowia mieszkańców. - Wzrost poczucia odpowiedzialności mieszkańców za stan środowiska naturalnego. - Ograniczenie skutków zmian klimatu. - Wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia (projekty) rewitalizacyjne ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne zgłoszono w ramach otwartego naboru projektów. Nabór trwał od 8 do 31 sierpnia 2023 roku. Ogłoszenie o naborze zostało upublicznione na stronie internetowej Gminy Hyżne, a propozycje projektowe można było złożyć on-line przy pomocy formularza zgłoszeniowego oraz w wersji papierowej. Łącznie w ramach przeprowadzonego otwartego naboru zebrano 5 wniosków, które zostały przedstawione w tabeli poniżej. Spośród złożonych propozycji projektów rewitalizacyjnych,² to propozycje infrastrukturalne (pozaspołeczne), natomiast 3 to propozycje działań społecznych. Wszystkie uzyskane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały wprowadzone do Gminnego Programu Rewitalizacji jako główne projekty rewitalizacyjne.

Poniżej w tabeli zaprezentowano projekty, które zostały zgłoszone do GPR w ramach otwartego naboru. Zestawienie uzupełnione jest o rodzaj projektu, wnioskodawcę oraz inne ważne informacje charakteryzujące projekt.

Tabela 14 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Hyżne

Nr	Nazwa projektu	Społeczny / pozaspołeczny	Wnioskodawca	Uwagi
1	Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne	Pozaspołeczny	Gmina Hyżne	Obiekt zabytkowy wpisany na listę zabytków nieruchomych
2	Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem	Pozaspołeczny	Gmina Hyżne / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem	Obiekt zabytkowy wpisany na listę zabytków nieruchomych
3	Kultura ludowa, która integruje	Społeczny	Gmina Hyżne / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem	-
4	Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych)	Społeczny	Fundacja Most the Most	-
5	Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych.	Społeczny	Gmina Hyżne	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Zebrane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały szczegółowo zweryfikowane przez Zespół ds. rewitalizacji, a zwłaszcza pracowników Urzędu Gminy Hyżne. Po przeprowadzeniu weryfikacji zgłoszonych do GPR przedsięwzięć, w pierwszej kolejności zostały one pogrupowane według kryterium czy projekt zalicza się do sfery społecznej czy pozaspołecznej. Następnie określono ich zgodność

z założeniami procesu rewitalizacji oraz ich miejsce realizacji. Zgłoszone propozycje projektowe w dużym stopniu są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne i pozaspołeczne obszaru rewitalizacji.

Tabela 15 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Hyżne

Projekty pozaspołeczne	Projekty społeczne
▪ Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne, ▪ Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem.	▪ Warsztaty tańca ludowego dla reaktywowanej grupy Zespołu Pieśni i Tańca "Hyżniacy" oraz dla grupy dziecięcej "mali Hyżniacy" wraz z doposażeniem zespołów w stroje ludowe, ▪ Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych) ▪ Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.1 Wyodrębnienie wiązek projektowych dla podobszarów rewitalizacji

W wyniku przeprowadzonych prac nad zgłoszonymi projektami rewitalizacyjnymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 wyodrębniono jedną wiązkę projektową dla całego obszaru rewitalizacji. Wiązka projektowa to zestawienie zadań (społecznych i pozaspołecznych), które będą realizowane na obszarze rewitalizacji. Zaproponowane wiązki projektowe zawierają zadania społeczne, jak i infrastrukturalne (pozaspołeczne). Proponowane projekty są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w ramach prac przygotowawczych (zwłaszcza w wyniku przeprowadzonej analizy pogłębionej). Realizacja zaproponowanych przedsięwzięć warunkuje powodzenie procesu rewitalizacji.

Tabela 16 Wiązka projektowa nr 1 w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne

Nr projektu	Projekty rewitalizacyjne dla obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne	Rodzaj projektu
1	Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne	Pozaspołeczny
2	Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem	Pozaspołeczny
3	Kultura ludowa, która integruje	Społeczny
4	Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych)	Społeczny
5	Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych.	Społeczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Poniżej w układzie tabelarycznym przedstawione zostały karty projektowe do programu rewitalizacji, zawierające pogrupowane w wiązki przedsięwzięcia. Zawierają one podstawowe informacje o planowanych projektach rewitalizacyjnych i stanowią oś wykonawczą planowanej rewitalizacji w Gminie Hyżne.

Każda karta zawiera informacje takie jak: nazwa przedsięwzięcia, podmioty realizujące, zakres zaplanowanych działań, krótki opis problemu jaki ma rozwiązać jego realizacja oraz cel przedsięwzięcia. W kartach wskazano również szacowane wartości przedsięwzięć, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, a także opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te były możliwe do wskazania.

Tabela 17 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne”

Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne”
1. Podmioty realizujące:
Gmina Hyżne - Jednostka Samorządu Terytorialnego
2. Zakres realizowanych zadań:
Zakres rzeczowy projektu rewitalizacyjnego obejmuje: – Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej renowacji obiektu wraz ze zmianą dotychczasowego zagospodarowania terenu wokół. – Opracowanie ekspertyzy technicznej budynku i jego poszczególnych elementów, w tym m.in.: • Opracowanie oceny stanu stolarki okiennej i drzwiowej oraz programu jej renowacji • i rekonstrukcji, • Opracowanie oceny stanu więźby dachowej i jej częściowej ewentualnej wymiany, oceny stanu pokrycia dachowego i orynnowania, • Opracowanie oceny stanu balkonu drewnianego i jego ewentualnej rekonstrukcji, • Opracowanie oceny stanu fundamentów oraz ewentualne odgrzybianie ścian i ich izolację. – Opracowanie dokumentacji badań na obecność polichromii. – Opracowanie projektu zagospodarowania terenu wraz z projektem nasadzeń i pielęgnacji istniejącej roślinności wokół budynku. – Opracowanie programu prac konserwatorskich. – Opracowanie kolorystyki elewacji wraz z detalami architektonicznymi. – Opracowanie kompleksowej dokumentacji umożliwiającej przeprowadzenie szeregu prac budowlanych potrzebnych do wykonania w obiekcie tj. m.in.: • wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, • wymianę części więźby dachowej, pokrycia oraz orynnowania, • izolację fundamentów, odgrzybianie ścian, • odnowę elewacji (renowację tynków i malowanie), • remont balkonu drewnianego, • remont i wymianę podłóg i posadzek, • renowację i malowanie ścian wewnątrz budynku, • renowację klatki schodowej i schodów drewnianych, • przebudowę wewnętrznej sieci gazowej, • wymianę źródeł ciepła, • dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów ppoż., m.in poprzez modernizację i rozbudowę wewnętrznej sieci hydrantowej. – Dostosowanie budynku i terenu przyległego w sposób ułatwiający możliwość korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami. – Likwidację istniejącego uszkodzonego słupa z linią napowietrzną teletechniczną ze zamianą na infrastrukturę podziemną. – Remont fragmentu istniejącego ogrodzenia od strony drogi gminnej. – Wykonanie zaleceń konserwatorskich zgodnie z otrzymanymi warunkami. – Inne niezbędne do prawidłowego wykonania zadania. W ramach zadania zakłada się także rewitalizację przylegającego do dworku parku. W wyniku wykonania prac remontowych ma nastąpić nadanie obiektowi nowej funkcji społecznej. Po analizie zgłoszonych przez mieszkańców pomysłów na funkcję społeczną Dworku „Sikorskiego” w Hyżnem oraz biorąc pod uwagę ograniczenia architektoniczne proponuje się przyjęcie następujących funkcji stałych Dworku „Sikorskiego” w Hyżnem.

Funkcje stałe: – Kawiarnia w stylu „ART-CAFE”. – Izba Pamięci Ziemi Hyżneńskiej. – Miejsce organizacji wydarzeń kulturalnych w tym: koncerty, warsztaty, wystawy, wieczory tematyczne. – Miejsce to przyczyni się do integracji środowiska lokalnego, a także przyczyni się do realizacji ciekawych inicjatyw społecznych w tym działań cyklicznych.
3. Lokalizacja. Miejsce, na którym zaplanowano inwestycję położone jest na działce nr 3087/1 w miejscowości Hyżne, gm. Hyżne, powiat rzeszowski, województwo podkarpackie. Adres budynku: Hyżne 615a, 36-024 Hyżne.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia: • PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. • PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PI 1. Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych. • PI 2. Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 3. Niszczące obiekty publiczne (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. • P4 Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych.
5. Cel przedsięwzięcia. Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest podniesienie funkcjonalności i dostępności obiektów zabytkowych oraz przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji przyczyniających się do wzrostu liczby odwiedzających i rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Cele szczegółowe: • konserwacja zabytków, rozwój obiektów dziedzictwa kulturowego, rozwój działalności i aktywności kulturalnej. • rozwój oraz inwestowanie w obiekty i miejsca nawiązujące do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych. • regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych. • zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. • rewitalizacja, zachowanie, ochrona oraz promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego. • poprawa jakości życia mieszkańców oraz wizerunku Gminy.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.2.1. Poprawa jakości obiektów zabytkowych. • CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów prywatnych i użyteczności publicznej. • CO.2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej. • CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. • CO. 2.5 Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO.3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków. • CO 3.2. Umiejętne korzystanie z zasobów przyrodniczych.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia. Od 5 do 7 milionów złotych. Gmina Hyżne posiada zapewnione finansowanie na poziomie około 2,3 mln zł: • 1 mln z Fundacji Most The Most, • 1,3 mln z Polskiego Ładu.
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1 szt. Liczba zabytków nieruchomych objętych rewitalizacją – 1 szt. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost liczby korzystających z zagospodarowanych obiektów. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach).

Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 18 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem

Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem	
1. Podmioty realizujące:	Gmina Hyżne - Jednostka Samorządu Terytorialnego / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem
2. Zakres realizowanych zadań:	Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest podniesienie funkcjonalności obiektu Domu Kultury poprzez remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem.
3. Lokalizacja.	Obszar rewitalizacji Hyżne. Hyżne 182, 36-024 Hyżne.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:	• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PI 1. Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych. • PI 2. Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych. • P4 Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych
5. Cel przedsięwzięcia.	Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest podniesienie funkcjonalności i dostępności obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji przyczyniających się do wzrostu liczby przedsięwzięć społecznych i kulturalnych. Cele szczegółowe: • poprawa warunków i jakości życia mieszkańców oraz wizerunku Gminy, • wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, • przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • rozwój infrastruktury społecznej z uwzględnieniem różnych grup wiekowych oraz standardów dostępności, • zagospodarowanie przestrzeni publicznej, • poprawa komunikacji, • adaptacja obszaru do zmian klimatu, poprawa jakości powietrza poprzez rozwój infrastruktury technicznej wspomagającej działania rewitalizacyjne, • stworzenie konkurencyjnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości w gminie, • wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych, turystycznych i przyrodniczych, • zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, zwiększenie odporności lokalnej gospodarki, w tym infrastruktury na nieprzewidziane sytuacje kryzysowe.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.	Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. - CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. - CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym - CO.1.4. Podniesie poziomu bezpieczeństwa publicznego. - CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów prywatnych i użyteczności publicznej. - CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. - CO.2.5 Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
150 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1 szt. Liczba zabytków nieruchomych objętych rewitalizacją – 1 szt. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost liczby korzystających ze zrewitalizowanych obiektów. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 19 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. *Kultura ludowa, która integruje*

Kultura ludowa, która integruje
1. Podmioty realizujące:
Gmina Hyżne - Jednostka Samorządu Terytorialnego / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest organizacja 4 warsztatów tańca ludowego dla reaktywowanej grupy Zespołu Pieśni i Tańca "Hyżniacy" oraz dla grupy dziecięcej "mali Hyżniacy" wraz z doposażeniem zespołów w stroje ludowe.
3. Lokalizacja.
Obszar rewitalizacji Hyżne. Hyżne 182, 36-024 Hyżne.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
- PS 2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. - PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest wzrost zaangażowanie mieszkańców w kulturę jako aktywność w zakresie integracji międzypokoleniowej. Cele szczegółowe: - aktywizacja grup społecznych, - aktywizacja gospodarcza (ekonomiczna), - poprawa warunków i jakości życia, - wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, - przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym,

• przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • zwiększenie więzi międzyludzkich, • wzrost wiedzy i tym samym poczucia siły wśród osób wykluczonych.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
150 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba podjętych inicjatyw z zakresu aktywnej integracji na obszarze rewitalizacji – 4. Liczba przedsięwzięć z zakresu wyposażenie zespołów ludowych – 2. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost liczby uczestniczących w kulturze. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna: możliwość udziału w przedsięwzięciu dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 20 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych)

Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych)
1. Podmioty realizujące:
Gmina Hyżne - Jednostka Samorządu Terytorialnego / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem / Fundacja Most the Most
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest organizacja cyklu wydarzeń kulturalnych, których realizacja będzie przeprowadzona w budynku Dworku w Hyżnem. Będzie to cykl imprez obejmujący: • Wieczór filmowy. Organizacja wieczoru, podczas którego wyświetlany będzie film o tematyce uzależnionej od aktualnych trendów i w zależności od wybranej grupy odbiorców. • Wieczór walentynkowy. Wieczór walentynkowy, podczas którego odczytywana jest poezja miłosna, w aranżacji muzyki romantycznej. • Wernisaż lokalnego artysty/ wystawa malarska. Ogólnodostępne wydarzenie promujące lokalnych artystów. • Warsztaty ceramiczne. Warsztaty tworzenia ceramiki użytkowej oraz technik zdobienia. • Noc Muzeów. Akcja, podczas której w porze wieczorowo-nocnej udostępniane są zwiedzającym muzea, galerie i inne instytucje kultury i prezentowane zgromadzone zasoby, w tym przypadku: Izba Pamięci Ziemi Hyżneńskiej oraz piwnice dworku. • Warsztaty kulinarne. Warsztaty zdrowego żywienia, podczas których wykorzystywane będą produkty sezonowe. • Konferencja naukowa na temat: życia i działalności politycznej Władysława Sikorskiego.

- Konferencja zorganizowana we współpracy z IPN oddział w Rzeszowie dot. ważnych zdarzeń historycznych związanych z Ziemią Hyżneńską oraz uczczenia rocznicy śmierci Wł. Sikorskiego, który zginął 4 lipca 1943 r. na Gibraltarze. - Koncert muzyczny. Koncert, na który corocznie prezentowana byłaby inny styl muzyczny, rozpoczynając od muzyki jazzowej. - Wieczór gier planszowych. Wydarzenie dla miłośników planszówek, prezentacja kultowych gier oraz nagrodzenie zwycięzców. - Spotkanie autorskie ze znanym pisarzem. Otwarte spotkanie autorskie, omówienie twórczości, promocja książek itp. - Wieczór wróżb Andrzejkowych . Wprowadzenie w tematykę zwyczajów andrzejowych. Tradycyjne lanie wosku i organizacja zabaw. - Organizacja sesji zdjęciowej świątecznej. Propozycja skierowana do fotografów oraz chętnych mieszkańców, chcących uwiecznić świąteczny klimat.
3. Lokalizacja.
Obszar rewitalizacji Hyżne / Dwór w miejscowości Hyżne (obiekt rewitalizowany w ramach projektu nr 1).
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. - PS 2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. - PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest wzrost zaangażowanie mieszkańców w kulturę jako aktywność w zakresie integracji międzypokoleniowej. Cele szczegółowe: - aktywizacja grup społecznych - aktywizacja gospodarcza (ekonomiczna) - poprawa warunków i jakości życia - wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego - przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - zwiększenie więzi międzyludzkich - wzrost wiedzy i tym samym poczucia siły wśród osób wykluczonych
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: - CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzenie przedsiębiorczości. - CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. - CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
150 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba podjętych inicjatyw z zakresu aktywnej integracji na obszarze rewitalizacji – 4. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost liczby uczestniczących w kulturze. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna: możliwość udziału w przedsięwzięciu dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 21 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych)

Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych
1. Podmioty realizujące:
Gmina Hyżne - Jednostka Samorządu Terytorialnego / Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnem
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem zadania rewitalizacyjnego jest przeprowadzenie cyklu przedsięwzięć edukacyjno - rekreacyjno – integracyjnych na obszarze rewitalizacji. Zakłada się realizację 10-20 przedsięwzięć mających na celu niwelowanie problemów społecznych obszaru rewitalizacji. Będą to przedsięwzięcia skierowane zwłaszcza do grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z zakresu: • Ekologii, środowiska, bezpieczeństwa ekologicznego itp. • Kultury w zakresie przedsięwzięć integracyjnych na bazie dziedzictwa kulturowego. • Rekreacji oraz wzajemnej integracji. • Rynku pracy, a zwłaszcza pobudzania przedsiębiorczości. • Promocji wolontariatu, organizacji grup wolontariuszy wspierających podejmowane działania na obszarze rewitalizacji. • Bezpieczeństwa (dzieci, młodzież, seniorzy).
3. Lokalizacja.
Obszar rewitalizacji Hyżne / Dworek w miejscowości Hyżne (obiekt rewitalizowany w ramach projektu nr 1).
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. • PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest wzmocnienie aktywności i pobudzenie spójności społecznej społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez realizację 10 wydarzeń aktywizujących. Cele szczegółowe: • aktywizacja grup społecznych. • aktywizacja gospodarcza (ekonomiczna). • poprawa warunków i jakości życia. • wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. • przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. • zwiększenie więzi międzyludzkich. • wzrost wiedzy i tym samym poczucia siły wśród osób wykluczonych.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczości. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.4. Podniesie poziomu bezpieczeństwa publicznego. • CO. 2.5 Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO 3.2. Umiejętne korzystanie z zasobów przyrodniczych.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
100 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba podjętych inicjatyw w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – 10. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Poprawa jakości życia oraz przeciwdziałania problemom wykluczenia społecznego.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna: możliwość udziału w przedsięwzięciu dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Poza przedsięwzięciami podstawowymi, możliwa jest również na terenie Gminy realizacja przedsięwzięć uzupełniających, które dopuszczają realizację działań zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji. Powinny one jednak stanowić niezbędne uzupełnienie działań podejmowanych wewnątrz obszaru rewitalizacji. Na etapie wdrażania GPR nie są znane zakresy oraz ramy finansowe działań uzupełniających. Jednak główna ich idea będzie wpisywać się w cele i kierunki GPR, przez co planowane działania przyczynią się do zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej mieszkańców oraz pociągną za sobą szereg innych korzyści o charakterze gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcyjnym.

W związku z powyższym, w ramach interwencji rewitalizacyjnej na terenie Gminy mogą być wdrażane także projekty uzupełniające oraz komplementarne do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ukierunkowane w szczególności na:

- zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym roboty budowlane w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia w celu zaspokajania różnych potrzeb społeczności lokalnej,
- modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, likwidację niskiej emisji poprzez wymianę lub modernizację indywidualnych źródeł ciepła oraz budowę instalacji OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- budowę lub przebudowę niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska),
- wzmacnianie kapitału społecznego poprzez inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego i kulturowego,
- zachowanie elementów lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, w tym przebudowę niekomercyjnej infrastruktury społeczno-kulturalnej,
- akcje edukacyjne we współpracy z instytucjami rynku pracy i otoczenia przedsiębiorczości kształtujące postawy przedsiębiorcze,

- integrację i aktywizację mieszkańców oraz zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym,
- poprawę poziomu dostępności oraz jakości różnego rodzaju usług publicznych,
- tworzenie odpowiednich warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania i działalności organizacji społecznych.
- wzmacnianie kapitału społecznego poprzez inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego i kulturowego,
- akcje edukacyjne we współpracy z instytucjami rynku pracy i otoczenia przedsiębiorczości kształtujące postawy przedsiębiorcze,
- działania na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców oraz zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym.

Proces rewitalizacji będzie skuteczniejszy, jeżeli w jego realizację będą zaangażowane zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Pomocne będzie również zaangażowanie mieszkańców, zwłaszcza lokalnych liderów. Działania podejmowane oddolnie powinny uzupełniać lub podtrzymywać efekty przedsięwzięć prowadzonych na obszarze rewitalizacji

10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono w jaki sposób zaproponowane do realizacji wiązki projektowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiadają na konkretne problemy/bariery rozwojowe zidentyfikowane na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji. Takie zestawienie pozwala na zobrazowanie wpływu realizacji poszczególnych projektów na ograniczenie lub eliminację problemów występujących na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

Tabela 22 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspołecznych

Wiązka projektowa	Problemy społeczne	Problemy pozaspołeczne / infrastrukturalne
Projekty rewitalizacyjne dla obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne	- PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. - PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym. - PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.	- PI 1 Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych. - PI 2 Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych. - PI 3 Niszczące obiekty publiczne (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. - P4 Deficyt obiektów publicznych dla działań społecznych i aktywizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne

11. Komplementarność i mechanizmy integrowania

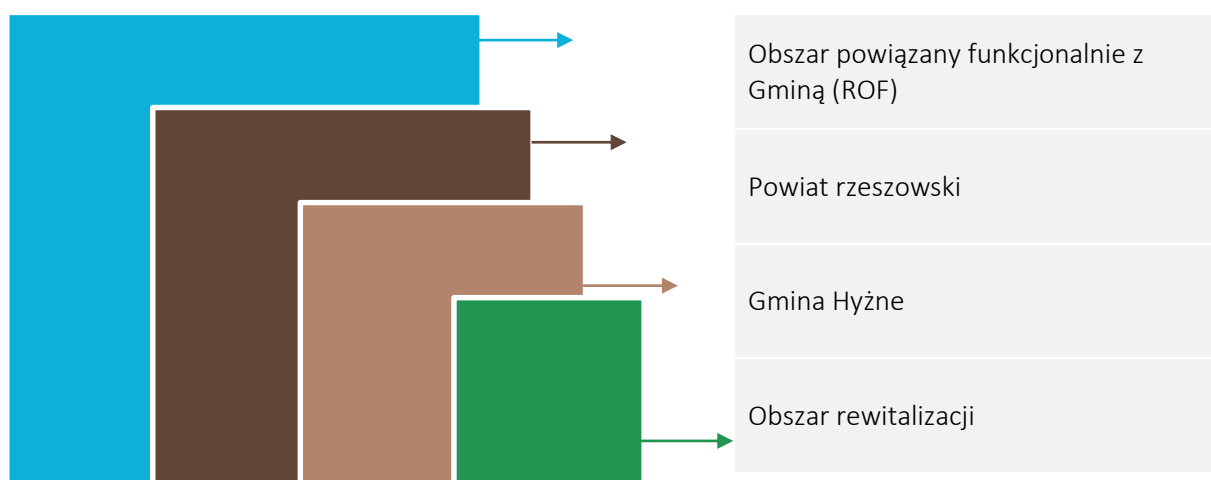
Komplementarność jest niezwykle istotnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji, który znajduje swój wymiar zarówno w spójności zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będących odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i bariery rozwojowe, zgodności z określonymi celami rewitalizacji oraz efektywności wydatkowania środków finansowych na zadania rewitalizacyjne. Komplementarność GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030 rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno - instytucjonalnego, międzyokresowego i finansowego (źródło finansowania).

11.1 Komplementarność przestrzenna

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 komplementarność przestrzenna skupiona jest przede wszystkim na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych obszaru rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy, a dalej samorządami tworzącymi powiat rzeszowski (Dynów (miasto i gmina wiejska), Błażowa, Boguchwała, Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski, Tyczyn oraz Chmielnik, , Kamień, Krasne, Lubenia, Świlcza, Trzebownisko).

Pod tym kątem należy również brać pod uwagę zapisy Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego - Perspektywa 2030 (Załącznik nr 1 do Uchwały nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.), w którym Gmina Hyżne zakwalifikowana została jako Wiejski Obszar Funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych, dla których priorytetem rozwojowym jest stwarzanie warunków dla poprawy jakości życia mieszkańców. Z uwagi na to, powodzenie programu rewitalizacji Gminy Hyżne będzie wywierało pozytywny wpływ na otoczenie.

Grafika 8 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Źródło: opracowanie własne

W Gminie Hyżne obszar rewitalizacji zajmuje łącznie powierzchnię 97 ha (1,9% powierzchni gminy) i jest zamieszkały przez 877 osób (12,4% mieszkańców). Zaproponowane do realizacji w GPR projekty

realizują zasadę rozwiązywania problemów na miejscu (w miejscu ich występowania), czy generowania. Poprzez zawężenie granic obszaru rewitalizacji następuje koncentracja działań wszystkich podmiotów na wybranym obszarze, przez co zwiększają się szanse na jego zasadniczą zmianę. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze gminy, z uwagi na to, że wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także osoby odwiedzające gminę. Działania w ramach Programu będą prowadzone w taki sposób, aby eliminować zjawiska kryzysowe, zapobiegać ich rozprzestrzenianiu się na inne obszary gminy oraz zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych efektów, takich jak segregacja czy wykluczenie społeczne.

Projekty rewitalizacyjne, podstawowe jak i uzupełniające mają charakter przedsięwzięć wzajemnie uzupełniających się, a ich realizacja odbywać się będzie na obszarze rewitalizacji, zgodnie ze zdiagnozowanymi problemami. Spełniają zatem warunek komplementarności przestrzennej w ujęciu interwencji społecznej i infrastrukturalnej, powiązanych wzajemnie i nastawionych na rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów gminy.

11.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza wzajemne dopełnianie się działań sektorowych (np. animacyjno-społecznych, aktywizacyjno-gospodarczych, środowiskowych i inwestycyjnych), co zapewnia wielokierunkowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 komplementarność problemową zapewniono dzięki zgrupowaniu projektów rewitalizacyjnych w wiązki, których zakres odpowiada na zdiagnozowane problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe na obszarze rewitalizacji. Poszczególne wiązki uwzględniają zarówno przedsięwzięcia infrastrukturalne, jak i społeczne, które wzajemnie się dopełniają pomiędzy różnymi sferami tematycznymi. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne służą bowiem celom społecznym, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, wpływając na zachowanie ładu przestrzennego i docelowo poprawiając jakość życia mieszkańców oraz zwiększając stopień ich aktywizacji.

Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w logikę interwencji GPR, realizując jej kierunki działań, cele operacyjne i strategiczne. Wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając oddziaływanie na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy. W celu nadania przejrzystości, komplementarności zaplanowanej interwencji,

dla każdej z wypracowanych wiązek projektowych w dokumencie określono zakres, w jakim jest spójna z celami rewitalizacji wynikającymi z GPR.

11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna cechuje się koniecznością wypracowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność w zakresie wdrażanych procedur.

Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne odpowiada Wójt Gminy Hyżne, przy wsparciu Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych. Bezpośredni nadzór na realizacją GPR będzie pełnił Referat Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami.

Wybrany pracownik merytoryczny referatu będzie koordynatorem rewitalizacji w Gminie Hyżne. Umieszczenie koordynatora w obrębie istniejących już struktur Urzędu Gminy Hyżne zagwarantuje skuteczne zarządzanie programem oraz umożliwi kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji zadań w programie rewitalizacji.

Aby zapewnić skuteczną realizację założeń GPR planuje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Współpraca ta opierać się będzie na realizacji przedsięwzięć na zasadach zlecenia zadań publicznych według procedury przewidzianej w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

W kolejnych rozdziałach zdefiniowano odpowiednie instrumenty zarządzania i wdrażania GPR. Realizacja Programu będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących.

11.4 Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest dokumentem planującym rozwój gminy i stanowiącym deklarację kontynuacji polityki rozwojowej opartej o rewitalizację prowadzoną w Gminie Hyżne. Przedsięwzięcia w niniejszym programie są następstwem podjętych działań i inicjatyw we wcześniejszych latach.

W latach 2017-2023 proces rewitalizacji w Gminie Hyżne prowadzony był w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023. Dokument ten został przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/246/17 Rady Gminy Hyżne z dnia 29 grudnia 2017 r.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji wyznaczony obszar rewitalizacji (podobszar Hyżne 1, podobszar Hyżne 2, podobszar Hyżne/ Nieborów, podobszar Dylągówka oraz podobszar Szklary) zajmował

powierzchnię 1,29 km², czyli 2,51% powierzchni gminy oraz był zamieszkiwany przez 234 osoby, co stanowiło 3,29 % mieszkańców gminy.

Nadrzędnym celem Programu było: *Wyrównane szanse rozwojowe wszystkich grup społecznych obszarów rewitalizacji Gminy Hyżne.*

Przyjęte cele strategiczne dotyczyły:

- Cel 1. Poprawa standardu i jakości życia na obszarach rewitalizacji;
- Cel 2. Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej oraz zasobów technicznych;
- Cel 3. Zachowanie walory środowiskowe obszarów rewitalizowanych;
- Cel 4. Ożywienie gospodarcze terenów rewitalizowanych.

W dokumencie przyjęto, że osiągnięciu celów strategicznych służyć będą cele operacyjne:

- 1.1. Zapewniony dostęp do wysokiej jakości usług publicznych
- 1.2. Rozwinięta, atrakcyjna oferta kulturalna wykorzystująca lokalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze
- 1.3. Rozwinięty kapitał ludzki i społeczny mieszkańców
- 2.1. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności infrastruktury technicznej oraz porządkowanie przestrzeni publicznych
- 2.2. Poprawa stanu infrastruktury rekreacyjno-sportowej i turystycznej, w tym zabytkowej
- linii kolejki wąskotorowej
- 3.1. Ochrona zasobów naturalnych oraz poprawa jakości środowiska przyrodniczego
- 4.1. Promocja i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości

Powyższe cele Gmina Hyżne zaplanowała osiągnąć poprzez realizację przedsięwzięć takich jak:

- Rozbudowa Klubu Strażaka w Nieborowie
- Modernizacja budynku starej szkoły w Szklarach i terenu wokół niej
- Szklary, pieszy ciąg komunikacyjny pomiędzy budynkiem starej szkoły a zabytkowym tunelem kolejki wąskotorowej i plac przy tunelu
- Zagospodarowanie terenu w Dylągówce (krzyżówka) poprzez stworzenie miejsca na aktywny wypoczynek dla osób starszych, młodzieży i dzieci
- Rozbudowa, przebudowa i budowa stadionu gminnego w Hyżnem
- Remont obiektów inżynierskich Przeworskiej Kolei Dojazdowej Przeworsk –Dynów -mosty na terenie Gminy Hyżne
- Modernizacja zabytkowej linii Przeworskiej Kolei Dojazdowej Przeworsk-Dynów-remont odcinka w km 33+600-38+900 na terenie Gminy Hyżne
- Remont obiektów inżynierskich Przeworskiej Kolei Dojazdowej Przeworsk –Dynów -tunel w miejscowości Szklary na terenie Gminy Hyżne

- Aktywizacja społeczno-zawodowa środowiska lokalnego
- Integracja społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem włączenia i aktywizacji ludzi starszych
- Hyżne –Rajd rowerowy im Generała W. Sikorskiego

Poniżej w tabeli zestawiono cele operacyjne określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023 (LPR) z celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 (GPR). Oba dokumenty w wymiarze strategicznym wykazują daleko idącą zbieżność w tym zakresie. Cel 1 oraz 4 LPR jest zgodny z celem 1 GPR, czyli zintegrowana społeczność lokalna. Cel 2 LPR jest zbieżny z celem strategicznym nr 2 GPR, tj. funkcjonalne obiekty i przestrzeń, natomiast cel 3 LPR jest zbieżny z celem strategicznym 3 GPR tj. wysokie standardy środowiskowe. Graficzne przedstawienie tej zbieżności pokazane jest w tabeli poniżej.

Tabela 23 Cele strategiczne LPR Gminy Hyżne na lata 2017-2023 oraz Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023		↔	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030
Cel strategiczny			Cel strategiczny
Cel 1	Poprawa standardu i jakości życia na obszarach rewitalizacji	↔	1. Zintegrowana społeczność lokalna
Cel 2	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej oraz zasobów technicznych	↔	2. Funkcjonalne obiekty i przestrzenie
Cel 3	Zachowane walory środowiskowe obszarów rewitalizowanych	↔	3. Wysokie standardy środowiskowe
Cel 4	Ożywienie gospodarcze terenów rewitalizowanych	↔	1. Zintegrowana społeczność lokalna

Źródło: opracowanie własne

Wobec wykazanej pełnej zbieżności obu dokumentów na poziomie celów strategicznych, GPR należy traktować wprost jako kontynuację podjętego i prowadzonego procesu rewitalizacji w Gminie Hyżne, określonego w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2017-2023. Proces rewitalizacji w GPR (w którym zaplanowano szereg inwestycji i przedsięwzięć przyczyniających się do podniesienia jakości życia mieszkańców) w pełni wykorzystuje pozytywne efekty zrealizowanych wcześniej projektów rewitalizacyjnych i stanowi ich logiczną kontynuację.

11.5 Komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji będą finansowane z różnych źródeł, w tym m. in. ze środków własnych podmiotów realizujących dane przedsięwzięcie, środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych takich jak: Fundusze Europejskie, Fundusze Norweskie (EEA) i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), programów krajowych i państwowych funduszy celowych, pożyczek, kredytów i dotacji. Taki montaż finansowy, uwzględniający różne

podmioty oraz metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

11.6 Podsumowanie komplementarności

Podsumowanie komplementarności w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie celów i kierunków działań. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów. Dla pełnej prezentacji komplementarności zdecydowano się na wykorzystanie matrycy pokazującej wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi celami procesu, wskazując wiążący rodzaj jej komplementarności. Poniższa matryca prezentuje poszczególne projekty rewitalizacyjne wraz z przypisanymi im kierunkami działań oraz celami strategicznymi.

Tabela 24 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i kierunkami działań GPR

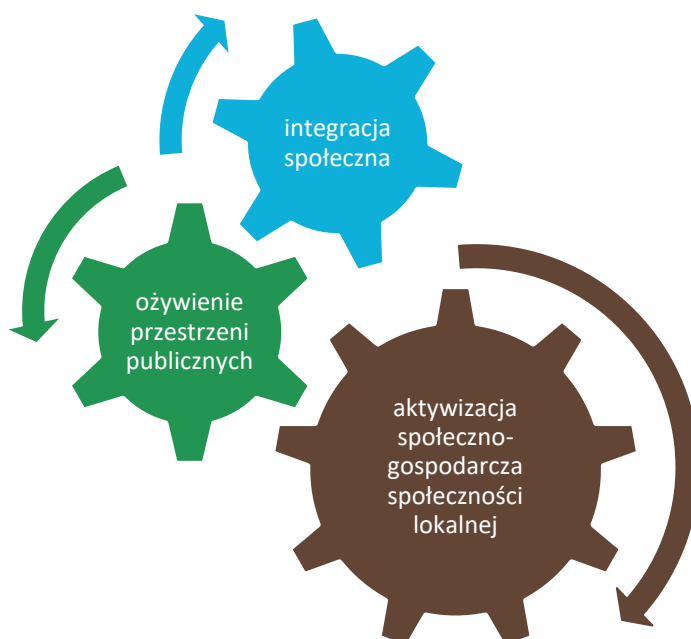
Lp.	Nazwa wiązki	Zintegrowana społeczność lokalna				Zagospodarowane obiekty i przestrzenie publiczne					Wysokie standardy ekologiczne	
		CO.1.1. Przeciwdziałani e bezrobociu i wykluczeniu społecznemu przez pobudzanie przedsiębiorczo ści.	CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej.	CO.1.3. Poprawa sytuacji grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym	CO 1.4. Podniesie poziomu bezpieczeństwa publicznego	CO.2.1. Poprawa jakości obiektów zabytkowych	CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów prywatnych i użyteczności publicznej.	CO.2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej.	CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.	CO. 2.5 Zapewnianie dostępności obiektów i przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami)	CO.3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków	CO 3.2. Umiejętne korzystanie z zasobów przyrodniczych.
Wiązka projektowa												
1.	Projekty rewitalizacyjne dla obszaru rewitalizacji w Gminie Hyżne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

11.7 Mechanizmy integracji

Integrowanie działań zaproponowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne jest istotnym elementem procesu rewitalizacji, przede wszystkim rozpatrując osiągnięcie zamierzonych celów. Integrowanie poszczególnych przedsięwzięć polega na połączeniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Jednocześnie niniejszy przedmiotowy podrozdział stanowi uzupełnienie wykazanej komplementarności. Głównym źródłem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji przedsięwzięć jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał oddziałując na nie. Tym samym mechanizmy integracji wzmacniają sprzężenie zwrotne pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami.

Grafika 9 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

1. **Integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze wprowadzony został na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu zawierał następujące mechanizmy:
 - a. Konsultacje w sprawie wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonych na jego podstawie podobszarów rewitalizacji – rozpoczęto mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału interesariuszy w tworzeniu GPR.
 - b. Nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR - otwarty nabór przedsięwzięć umożliwił stworzenie płaszczyzny do weryfikacji przedsięwzięć pod kątem ich oddziaływania na obszar rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania, mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu - weryfikacji osiągniętych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania dla GPR.

2. Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR, mechanizm ten będzie realizowany w wyniku:

- a. Powołania Komitetu Rewitalizacji - elementarną funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z perspektywy integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji.
- b. Współpracy ze środowiskiem seniorów, młodzieży, podmiotami świadczącymi usługi dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, głównie osób z niepełnosprawnościami i osób bezrobotnych, współpracę z przedstawicielami wspólnot mieszkańców (administratorami obiektów mieszkalnych na obszarze rewitalizacji) oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych działań rewitalizacyjnych.
- c. Systematycznych spotkań z interesariuszami procesu rewitalizacji.
- d. Dodatkowemu narzędziu integracji, czyli kontroli społecznej procesu realizowanej dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany będzie poprzez monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 14. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

11.8 Dostępność

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 został opracowany przy uwzględnieniu kwestii dostępności. Każde przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji w ramach Programu było analizowane pod kątem zapewnienia możliwej dostępności architektonicznej, cyfrowej lub informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 poz. 2240). Idąc za definicją zapisaną w ustawie, osoba ze szczególnymi potrzebami to ta, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. W analizie dostępności poszczególnych wiązek projektowych brano pod uwagę następujące możliwe udogodnienia:

- w zakresie dostępności architektonicznej:
 - a. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
 - b. instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń,
 - c. zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
 - d. zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
 - e. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.
- w zakresie dostępności cyfrowej: wymagania określone w Ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.
- w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:
 - a. obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w języku migowym i innych środkach komunikowania się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
 - b. instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, których celem jest wspomaganie słyszenia,
 - c. zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
 - d. zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Wszystkie zgłoszone do Programu propozycje projektowe zostały przeanalizowane pod kątem wyżej wymienionych udogodnień. Jednym z kluczowych celów działań realizowanych w ramach GPR jest poprawa warunków życia i funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami, którzy są w najbardziej narażeni na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby.

12. Indykatywne ramy finansowe

Podstawową kwestią, w rozumieniu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jest dywersyfikacja źródeł finansowania. Komplementarność źródeł finansowania sprawia, że realizacja zaplanowanych działań jest nie tylko w wielu sytuacjach możliwa, ale także bardziej efektywna. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego.

Źródła finansowania przedsięwzięć realizowanych przez Gminę Hyżne.

Wśród źródeł finansowania projektów gminnych największe znaczenie mają środki własne budżetu gminy, środki budżetu państwa, fundusze europejskie oraz inne środki krajowe i zagraniczne. Planowany zakres przedsięwzięć, okres ich realizacji będą zależne w dużej mierze od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł wsparcia. Dotyczy to również projektów realizowanych przez samorządowe jednostki organizacyjne, jednostki budżetowe, instytucje kultury oraz szkoły.

Źródła finansowania pozostałych przedsięwzięć.

Źródłem finansowania pozostałych przedsięwzięć zawartych w GPR są przede wszystkim środki prywatne, inne środki krajowe i zagraniczne, a także kredyty i pożyczki podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań rewitalizacyjnych, a więc:

- spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych,
- kościelnych osób prawnych, w tym ze statusem organizacji pożytku publicznego,
- stowarzyszeń i fundacji,
- podmiotów gospodarczych działających na lokalnym rynku pracy.

Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach GPR zamyka się kwotą 7 550 000,00 PLN. Szczegółowe zestawienie ram finansowych dla poszczególnych przedsięwzięć znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 25 Indykatorywna lista projektów rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia / wiązki projektowej	Lokalizacja przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Lata realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [PLN]
1	Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne”	Działka nr 3087/1. Adres budynku: Hyżne 615a, 36-024 Hyżne	2024-2025	Budżet Gminy, Fundacja Most the Most, Fundusz Odbudowy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Gmina Hyżne, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.	7 000 000, zł
2	Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem	Hyżne 182 · 36-024 Hyżne	2025-2026	Fundusz Odbudowy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Gmina Hyżne, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe	150 000,00 zł
3	Kultura ludowa, która integruje	Hyżne 182 36-024 Hyżne	2025-2026	Fundusz Odbudowy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Gmina Hyżne, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe	150 000,00 zł
4	Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych)	Działka nr 3087/1. Adres budynku: Hyżne 615a, 36-024 Hyżne	2024-2025	Fundusz Odbudowy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Gmina Hyżne, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe	150 000,00 zł
5	Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych.	Hyżne 182 36-024 Hyżne oraz Hyżne 615a, 36-024 Hyżne	2024-2026	Fundusz Odbudowy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Gmina Hyżne, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe	100 000,00 zł
Razem					7 550 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

13. Opis struktury zarządzania

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, przygotowanie, koordynowanie o tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Kluczowymi stronami w trakcie procesu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 są:

- **Wójt Gminy Hyżne (za pomocą Urzędu Gminy Hyżne wraz z jednostkami organizacyjnymi),**
- **Rada Gminy Hyżne,**
- **Komitety Rewitalizacji Gminy Hyżne.**

Zarządzanie GPR odbywać będzie się w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy Hyżne, gdzie **Wójt Gminy Hyżne** będzie kierował całym procesem przy współudziale **Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami**. Dzięki tak wypracowanemu schematowi zarządzania procesem, nie będą generowane dodatkowe koszty związane z obsługą GPR.

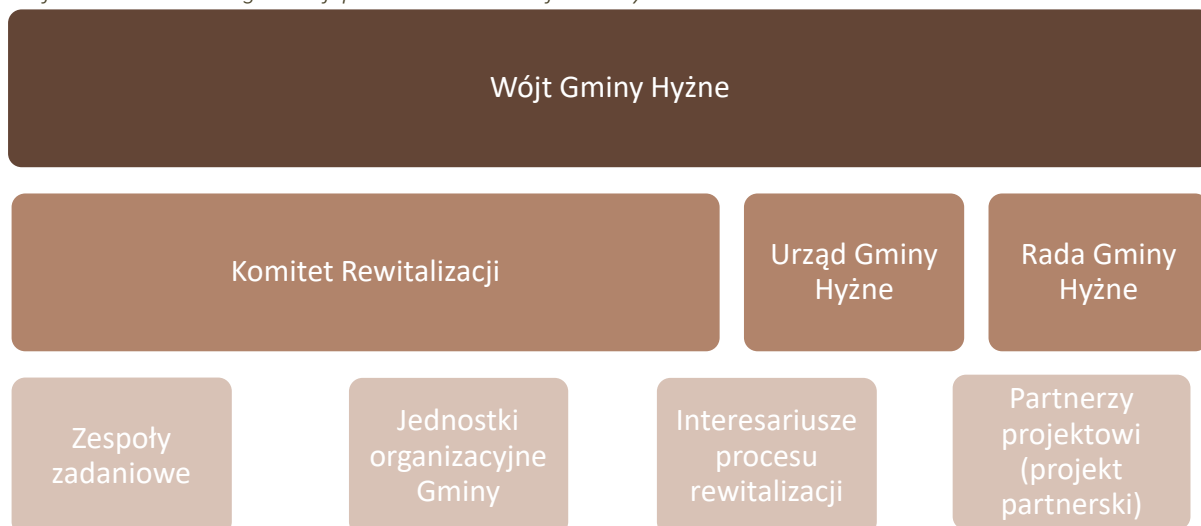
Zgodnie z Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, 1273) partnerzy projektowi wskazani do realizacji działań w ramach GPR, stanowiąc będą także istotną rolę w procesie zarządzania dokumentem. Na podstawie art. 28a tej ustawy w celu wspólnej realizacji projektów, mogą być tworzone partnerstwa, przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.

Zaplanowane do realizacji przez Gminę Hyżne działania rewitalizacyjne będą ujęte w uchwalonej przez Radę Gminy Hyżne Wieloletniej Prognozie Finansowej (WPF) oraz w budżetach rocznych. Poprzez ujęcie zadań rewitalizacyjnych w WPF zapewniona zostanie efektywna ich realizacja.

Rolą Rady Gminy Hyżne w procesie rewitalizacji będzie podejmowanie uchwał dotyczących zmian czy też aktualizacji GPR oraz uchwalenie zasad wyznaczania składu i działania Komitetu Rewitalizacji.

Aby usprawnić zarządzanie większymi działaniami inwestycyjnymi Wójt Gminy Hyżne może powoływać specjalne zespoły zadaniowe, w których skład wchodzić będą przedstawiciele poszczególnych komórek Urzędu Gminy Hyżne, odpowiedzialni za poszczególne funkcje zarządzania przedsięwzięciami. Celem wyznaczenia ww. zespołów jest prawidłowe przygotowanie zadania od strony technicznej oraz sprawne zarządzanie jego realizacją, poczynając od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

Grafika 10 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Hyżne

Źródło: opracowanie własne

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji ma za zadanie wspierać doradczą Wójta Gminy Hyżne w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR oraz prowadzić dialog między poszczególnymi interesariuszami procesu rewitalizacji, a organami gminy. Komitet może inicjować również partnerstwa między samorządem a partnerami projektowymi w celu realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Gminy Hyżne w drodze uchwały, zapewniając przejrzysty mechanizm wyłaniania przez interesariuszy ich przedstawicieli, przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące licząc od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały w tej sprawie będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi. Wójt Gminy Hyżne niezwłocznie po podjęciu uchwały powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Grafika 11 Schemat organizacji procesu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

W poniższej tabeli zaprezentowano możliwe ryzyka, które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR.

Do każdego ze wskazanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

- 1 - niskie ryzyko wystąpienia,
- 2 - średnie ryzyko wystąpienia,
- 3 - ryzyko prawdopodobne.

Tabela 26 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji Gminy Hyżne

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Brak środków finansowych	3 - ryzyko prawdopodobne	1. Próba dywersyfikacji źródeł finansowania (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, PPP - partnerstwo publiczno-prywatne). 2. Aktualizacja GPR.
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 - średnie ryzyko wystąpienia	1. Odpowiednia konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć (więcej w rozdziale 14.1 Monitoring).
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 - średnie ryzyko wystąpienia	1. Skierowanie indywidualnych zaproszeń do potencjalnych uczestników przez jednostki organizacyjne Gminy. 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji.
Odstąpienie od realizacji projektów przez wnioskodawców	3 - ryzyko prawdopodobne	1. Indywidualne wsparcie doradcze w zakresie możliwości pozyskania środków zewnętrznych. 2. Spotkania informacyjne dla interesariuszy procesu rewitalizacji w zakresie pozyskiwania środków na zadania zapisane z GPR.

Źródło: opracowanie własne

14. System monitoringu i ewaluacji

14.1 Monitoring programu rewitalizacji

Monitoring procesu rewitalizacji bazuje na systematycznym rejestrowaniu postępów procesu rewitalizacji, przeprowadzanym na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji poszczególnych projektów (produktów i rezultatów).

Monitoring prowadzony wobec realizowanych przedsięwzięć będzie polegał na pozyskiwaniu informacji na temat postępów rzeczowych oraz kontroli założeń. Ponadto kontrolowane będą aspekty finansowe przedsięwzięć w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów. W związku z powyższym, monitoring będzie polegał na utrzymywaniu stałego kontaktu z podmiotami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne, za co bezpośrednio odpowiedzialny będzie koordynator procesu rewitalizacji.

Podłożem oceny realizacji GPR będą pozyskane dane ilościowe oraz jakościowe. W celu usystematyzowania pozyskiwanych informacji w cyklu rocznym, do wszystkich zaangażowanych podmiotów skierowane zostaną zapytania dotyczące postępów w zakresie realizowanych przedsięwzięć. Zgromadzone dane zostaną poddane weryfikacji i posłużą do opracowania raportu z monitoringu. Raporty sporządzane będą raz w roku najpóźniej do 30 kwietnia roku następującego po roku objętym monitoringiem. Z jednej strony pozwoli to na reagowanie na różne zdarzenia związane z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć, z drugiej prezentację informacji podmiotom zaangażowanym w proces rewitalizacji, w szczególności Komitetowi Rewitalizacji w zakresie postępu prowadzonych prac. Zaplanowany w ten sposób monitoring pozwoli na utrzymanie systematycznego kontaktu ze wszystkimi zaangażowanymi podmiotami, jednocześnie pozwalając na właściwe przeprowadzenie ewaluacji.

Głównym narzędziem umożliwiającym śledzenie postępów są wskaźniki monitorowania. Do monitorowania zmian stanu obszaru rewitalizacji będą wykorzystane wskaźniki realizacji celów GPR (wskazane w dalszej części opracowania), mierzące konkretne efekty podejmowanych działań w ramach realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

14.2 Ewaluacja GPR

Ewaluacja okresowa Programu będzie realizowana w cyklach trzyletnich. Dotyczyć będzie całości działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym pośrednią ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności w ramach ewaluacji.

Tabela 27 Organizacja procesu ewaluacji GPR Hyżne na lata 2023-2030

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Wójt Gminy Hyżne	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu z ewaluacji okresowej	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu z ewaluacji okresowej Komitetowi Rewitalizacji i Radzie Gminy Hyżne
Komitet Rewitalizacji	Opiniowanie raportu z ewaluacji okresowej	Formułowanie zaleceń i opinii dotyczących wdrażania GPR
Sekretarz Gminy Hyżne	Zatwierdzenie treści dokumentu	
Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami	Ostateczna weryfikacja raportu	Rzetelność raportu, terminowe przekazanie raportu do zatwierdzenia Wójtowi Gminy Hyżne i do opiniowania Komitetowi Rewitalizacji
Koordinator rewitalizacji	1. Sprawdzenie poprawności danych dot. realizowanych zadań, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w GPR 2. Przeprowadzenie ankietyzacji podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) zaangażowanych we wdrażanie GPR	Skompletowanie informacji nt. stanu realizacji zadań, skompletowanie ankiet, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie otrzymanych informacji, weryfikacja wskaźników realizacji GPR
Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy Hyżne i kierownicy jednostek organizacyjnych	Realizacja zadań ujętych w GPR, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań i przygotowanie ankiety ewaluacyjnej	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie informacji nt. stopnia realizacji zadań i ankiety do Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami
Podmioty prywatne i publiczne; partnerzy (inne niż jednostki gminne)	Realizacja zadań ujętych w GPR, wypełnienie ankiet dostarczonych przez pracownika Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie ankiet do Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami

Źródło: opracowanie własne

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Kierownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej, odpowiedzialny za realizację danego zadania zapisanego w GPR, przygotowuje sprawozdanie z realizacji zadania i ankietę ewaluacyjną tego zadania, uwzględniając w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

2. Informację dot. stopnia szczegółowości zadania i ankietę ewaluacyjną za ubiegły rok Kierownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej przekazuje do Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami.
3. Koordynator rewitalizacji przeprowadza badanie przy pomocy ankiety ewaluacyjnej wśród podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne). Badanie służy ocenie poziomu osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
4. Koordynator rewitalizacji sprawdza kompletność otrzymanych informacji nt. stopnia realizacji zadań oraz weryfikuje ankiety. W przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego wydziału lub kierownika jednostki organizacyjnej w celu naniesienia poprawek. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
5. Koordynator rewitalizacji na podstawie zebranych informacji, przygotowuje zbiorczy raport, który przekazuje za pośrednictwem Kierownika Referatu Inwestycji i Gospodarki Nieruchomościami.
6. Sekretarz Gminy przekazuje raport Wójtowi Gminy Hyżne.
7. Wójt Gminy Hyżne zatwierdza raport i przekazuje go Komitetowi Rewitalizacji. Raport będzie stanowił bazę do sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR.
8. Komitet Rewitalizacji opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi i zalecenia Wójtowi Gminy Hyżne.
9. Wójt Gminy Hyżne po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacji przekazuje go niezwłocznie do akceptacji Radzie Gminy Hyżne.

14.3 Aktualizacja GPR

W przypadku pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć z listy uzupełniającej lub problemów rzutujących na niską efektywność w realizacji przedsięwzięć na etapie monitorowania, można wziąć pod uwagę modyfikację i aktualizację programu rewitalizacji. W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, w dokumencie należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 może okazać się konieczna, np. w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania lub braku terminowości realizacji działań. Zmiana (aktualizacja) gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. Procedura ta obejmuje zatem następujące etapy:

1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR (co najmniej raz na 3 lata).
2. Opiniowanie oceny przez Komitet Rewitalizacji.
3. Ogłoszenie zaopiniowanej oceny na stronie internetowej gminy i w BIP.
4. Wniosek do rady gminy o zmianę programu rewitalizacji.
5. Dokonanie zmian w GPR.

6. Konsultacje społeczne aktualizowanego programu rewitalizacji.
7. Opiniowanie, procedura środowiskowa - nie wymaga uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych taka zmiana gminnego programu rewitalizacji, która nie dotyczy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie wymaga zmiany uchwały dot. ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (jeżeli w gminie ustanowiona została Specjalna Strefa Rewitalizacji).
8. Podjęcie uchwały.

14.4 Harmonogram realizacji

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji GPR Gminy Hyżne. Harmonogram zawiera przewidywany okres realizacji dla głównych elementów związanych z jego przyjęciem (uchwaleniem), realizacją oraz ewaluacją.

Tabela 28 Harmonogram realizacji GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030	2024 r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacji	2024 r. (w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Hyżne	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	Od 2024 r. (nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2024 r.
Monitoring	Od 2024 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2024 (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2024 r.

Źródło: opracowanie własne

14.5 Koszty zarządzania

Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Urzędu Gminy Hyżne w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. W przypadku ewaluacji dopuszcza się jednak zlecenie opracowania badania ewaluacyjnego podmiotowi zewnętrznemu. Zaangażowanie wyspecjalizowanego podmiotu realizującego tego typu usługi możliwe będzie w przypadku dysponowania wolnymi środkami w budżecie gminy. Komitet Rewitalizacji powołany przez Wójta Gminy Hyżne jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Gminy Hyżne

i gminnych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny, nieodpłatny.

14.6 Wskaźniki realizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 wymaga usystematyzowanego monitoringu. Jednym z podstawowych narzędzi służących do śledzenia postępu realizacji GPR są wskaźniki realizacji. Dostarczają one informacji dotyczących efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Należy zwrócić uwagę, że wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia poszczególnych celów rewitalizacji wskazanych w części planistycznej, a nie produktów poszczególnych przedsięwzięć. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych przedsięwzięć, a ma na celu osiągnięcie zmiany na obszarze objętym rewitalizacją.

Tabela 29 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych (fiszka projektu)	Wartość docelowa wskaźnika
Liczba zabytków nieruchomych objętych rewitalizacją	0	1,2	2
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	0	1,2	2
Liczba podjętych inicjatyw z zakresu aktywnej integracji na obszarze rewitalizacji	0	3,4	8
Liczba podjętych inicjatyw w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	0	5	20

Źródło: opracowanie własne

15. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

15.1 Uspołecznienie opracowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji został opracowany przy współudziale społeczności lokalnej. Wszystkie podjęte w tym celu działania polegały na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji (celach, zasadach, przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
- zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Hyżne przeprowadzono następujące działania, mające wpływ na uspołecznienie procesu jego powstania:

1. **Konsultacje społeczne projektu Uchwały Rady Gminy Hyżne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji** Gminy Hyżne zostały przeprowadzone w terminie od 28 marca do 20 kwietnia 2023 r. na podstawie art. 5a Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 6 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485 z późn. zm.). Celem konsultacji było zapewnienie możliwości wymiany wiedzy i informacji, a także zebranie od interesariuszy procesu rewitalizacji uwag, opinii oraz propozycji dotyczących wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Do udziału w spotkaniach konsultacyjnych zaproszeni zostali mieszkańcy gminy, w tym zarządcy nieruchomości, przedstawiciele spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność na terenie gminy, jednostki organizacyjne, a także organizacje pozarządowe, grupy nieformalne oraz inni interesariusze procesu rewitalizacji. Informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych podana została do publicznej wiadomości 21 marca 2023 r., poprzez:
 - obwieszczenie Wójta Gminy Hyżne z dnia 21 marca 2023 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały dotyczącego wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne;

- Zarządzenie nr 28/2023 Wójta Gminy Hyżne z dnia 21 marca 2023 r. o konsultacjach społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne.

Obwieszczenie i zarządzenie opublikowane zostało na stronie internetowej Urzędu Gminy Hyżne w Biuletynie Informacji Publicznej - bip.hyzne.pl. Ponadto, informacja o rozpoczęciu konsultacji zamieszczona została na stronie internetowej gminy – hyzne.pl (aktualności).

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

- a) Zbieranie uwag w postaci elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza zamieszczonego w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Hyżne oraz na stronie internetowej gminy.
 - b) Zbieranie uwag w postaci papierowej poprzez wypełnienie formularza konsultacyjnego dostępnego w Urzędzie Gminy Hyżne oraz na stronie internetowej gminy hyzne.pl.
 - c) Spotkanie otwarte z interesariuszami rewitalizacji, podczas którego omówione zostały zasady wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne, a także możliwe było wyrażenie uwag, sugestii i opinii wraz z możliwością składania propozycji zmian, w formie ustnej do protokołu. Spotkania odbyły się dnia 12 kwietnia 2023 r. o godz.: 17:00 w Urzędzie Gminy Hyżne oraz 19 kwietnia 2023 r. o godz. 17:00 prowadzone za pomocą środków porozumiewania się na odległość, zapewniających jednoczesną transmisję wizji i dźwięku (online).
 - d) Formularza ankietowego w wersji elektronicznej, który dostępny był w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Hyżne oraz na stronie internetowej gminy.
2. **Przeprowadzenie w terminie od 28 marca do 20 kwietnia 2023 r. ankiety online**, mającej na celu zdiagnozowanie deficytów i potencjałów wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Ankieta posłużyła również do zbadania opinii mieszkańców oraz poznania realnych potrzeb i oczekiwań związanych z kierunkami zmian obszaru. W ramach tej formy konsultacji otrzymano 51 formularzy ankiet.
 3. **Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji** - podjęcie Uchwały nr LIV/423/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 oraz Obwieszczenia Wójta Gminy Hyżne z dnia 28 czerwca 2023 r., ogłoszenia w prasie lokalnej, informacji na stronie internetowej gminy, którego celem było poinformowanie mieszkańców gminy o przystąpieniu do opracowania dokumentu.
 4. **Organizacja spotkań warsztatowo-informacyjnych**. W związku z rozpoczęciem II etapu prac nad przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne (Uchwała nr LIV/423/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030) przeprowadzono spotkanie

informacyjno–warsztatowe. Spotkanie odbyło się w dniu 17 sierpnia 2023 r. o godz. 16:00 w Szkole Podstawowej im. Gen. Wł. Sikorskiego w Hyżnem. Na spotkania zaproszono mieszkańców oraz wszystkich pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Podczas spotkań zaprezentowane zostały informacje dotyczące opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne, główne założenia tego programu oraz istoty procesu rewitalizacji - możliwych zagrożeń i wyzwań. Część warsztatu poświęcona została prezentacji formularza służącego do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych do gminnego programu rewitalizacji, typów zadań możliwych do zgłoszenia oraz sposobów i terminów składania formularzy do Urzędu Gminy Hyżne.

5. Przeprowadzenie otwartego naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030. Nabór został przeprowadzony w terminie od 8 sierpnia do 31 sierpnia 2023 r. Propozycje projektowe można było zgłosić w następujący sposób:

- za pomocą dedykowanego elektronicznego formularza (wypełnianego i składanego on-line): https://ankieta.deltapartner.org.pl/gpr_hyzne_nabor_projektow,
- osobiście w Urzędzie Gminy Hyżne, ul. Hyżne 103, 36-024 Hyżne na formularzu papierowym,
- przesłanie listem formularza papierowego na adres: Urzędu Gminy Hyżne, ul. Hyżne 103, 36-024 Hyżne.

Celem naboru było zebranie od interesariuszy procesu rewitalizacji propozycji przedsięwzięć, które ich zdaniem powinny zostać zrealizowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Otrzymane propozycje projektów zostały zweryfikowane przez pracowników Urzędu Gminy Hyżne. Do GPR wpisane zostały wszystkie zgłoszone przez interesariuszy przedsięwzięcia.

Na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacyjnego Urząd Gminy Hyżne prowadził działania edukacyjno-informacyjne poprzez stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji udzielanych przez Sekretarza Gminy.

Rysunek 5 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR (diagnoza delimitacyjna)
▪ zbieranie uwag w postaci papierowej, ▪ zbieranie uwag w wersji elektronicznej, ▪ badanie ankietowe (ankietyzacja mieszkańców), ▪ bezpośrednie spotkania dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).
Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji
▪ zbieranie uwag w postaci papierowej, ▪ zbieranie uwag w wersji elektronicznej, ▪ otwarte spotkanie konsultacyjne(zaawansowana metoda partycypacji).

Źródło: opracowanie własne

15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 jest dotarcie do jak najszerzej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji GPR odbywać się będzie:

1. pośrednio - poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej Gminy, publikacje promocyjne i informacyjne oraz lokalną prasę,
2. bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi (dopuszczalna formuła zdalna).

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą: mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Hyżne opracowanego Gminnego Programu Rewitalizacji oraz aktualności związanych z realizowanym procesem rewitalizacji w gminie,
- publikowanie informacji w mediach społecznościowych,
- publikowanie raportów z ewaluacji.

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem wypracowanych form współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i społecznym poprzez:

- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- opracowanie, co najmniej raz na 3 lata, ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych, wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w terminie do 3 miesięcy od uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji). Komitet stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji. Będzie on również pełnił funkcję opiniotwórczą - doradcą Wójta Gminy Hyżne,
- organizację co najmniej jednego w roku spotkania informacyjnego (dopuszczalna formuła zdalna) lub współudział w spotkaniach, posiedzeniach, w trakcie których mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego

zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dotyczące prowadzonych prac.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do aktualnych rozporządzeń.

W proces realizacji i wdrażania GPR zaangażowani zostaną wszyscy partnerzy, o których mowa w art. 8 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, w tym m.in. właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Kluczową przesłanką realizującą ten postulat będzie możliwość udziału przedstawicieli tych podmiotów do udziału w Komitecie Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Hyżne w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo - doradczą Wójta Gminy Hyżne. Udział w pracach Komitetu przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji społecznych i grup nieformalnych działających na terenie Gminy, pozwoli na zaangażowanie się przedstawicieli podmiotów partnerskich w realizowany proces rewitalizacji, a nadto pozwoli na wyrażanie opinii w zakresie wpływu realizowanych projektów na osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym.

15.3 Przebieg procesu opiniowania

Zgodnie z przywołanymi zapisami ustawy o rewitalizacji, projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 został przekazany do zaopiniowania 36 podmiotom. Instytucjom wyznaczono termin na przedłożenie opinii wynoszący 21 dni od dnia doręczenia projektu. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważane było za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu dokumentu. Poniżej przedstawiona została lista podmiotów, do których skierowano pisma o zaopiniowanie dokumentu.

Tabela 30 Podmioty uczestniczące w procedurze opiniowania projektu GOR

Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować GPR w każdym przypadku.
1	Zarząd Powiatu Rzeszowskiego
2	Zarząd Powiatu Przeworskiego
3	Zarząd Województwa Podkarpackiego
4	Wojewoda Podkarpacki
5	Placówka Straży Granicznej w Rzeszowie-Jasionce
6	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Rzeszowie
7	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
8	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Delegatura w Rzeszowie
9	Komenda Miejska Policji w Rzeszowie
10	Agencja Wywiadu
11	Komendant Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie
12	Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Rzeszowie

13	Gminna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna
14	Zarząd Dróg Powiatowych w Rzeszowie
15	Związek Gmin Podkarpacka Komunikacja Samochodowa
16	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie
17	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie
18	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Rzeszowie
19	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy w Rzeszowie
20	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Gazowniczy w Jaśle
21	Powiatowy Zarząd Dróg w Przeworsku
22	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich. Rejon Dróg Wojewódzkich w Łańcucie
23	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich. Rejon Dróg Wojewódzkich w Jarosławiu
24	Zakład Usług Komunalnych w Hyżnem
25	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów
26	Spółdzielnia Telekomunikacyjna OST
27	Orange Polska S.A..
28	Krajowy Zasób Nieruchomości.
L.p.	Podmioty, które winny zaopiniować projekt GPR, w związku ze specyfiką obszaru
29	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie
30	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyślu
31	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
32	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Strzyżów
33	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Kańczuga
34	Starosta Rzeszowski – właściwy organ administracji geologicznej
35	Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie
36	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie

Otrzymano odpowiedzi od następujących podmiotów:

Tabela 31 Podmioty, które udzieliły odpowiedzi w procedurze opiniowania

L.p.	Nazwa podmiotu
1	Zarząd Województwa Podkarpackiego
2	Wojewoda Podkarpacki
3	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Rzeszowie
4	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Strzyżów
5	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie. Rejon Dróg Wojewódzkich w Jarosławiu – przekazanie do Rejon Dróg Wojewódzkich w Jarosławiu
6	Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie – odstąpienie od opinii
7	Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
8	Gminna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna w Gminie Hyżne
9	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie – umorzenie postępowania
10	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Kańczuga

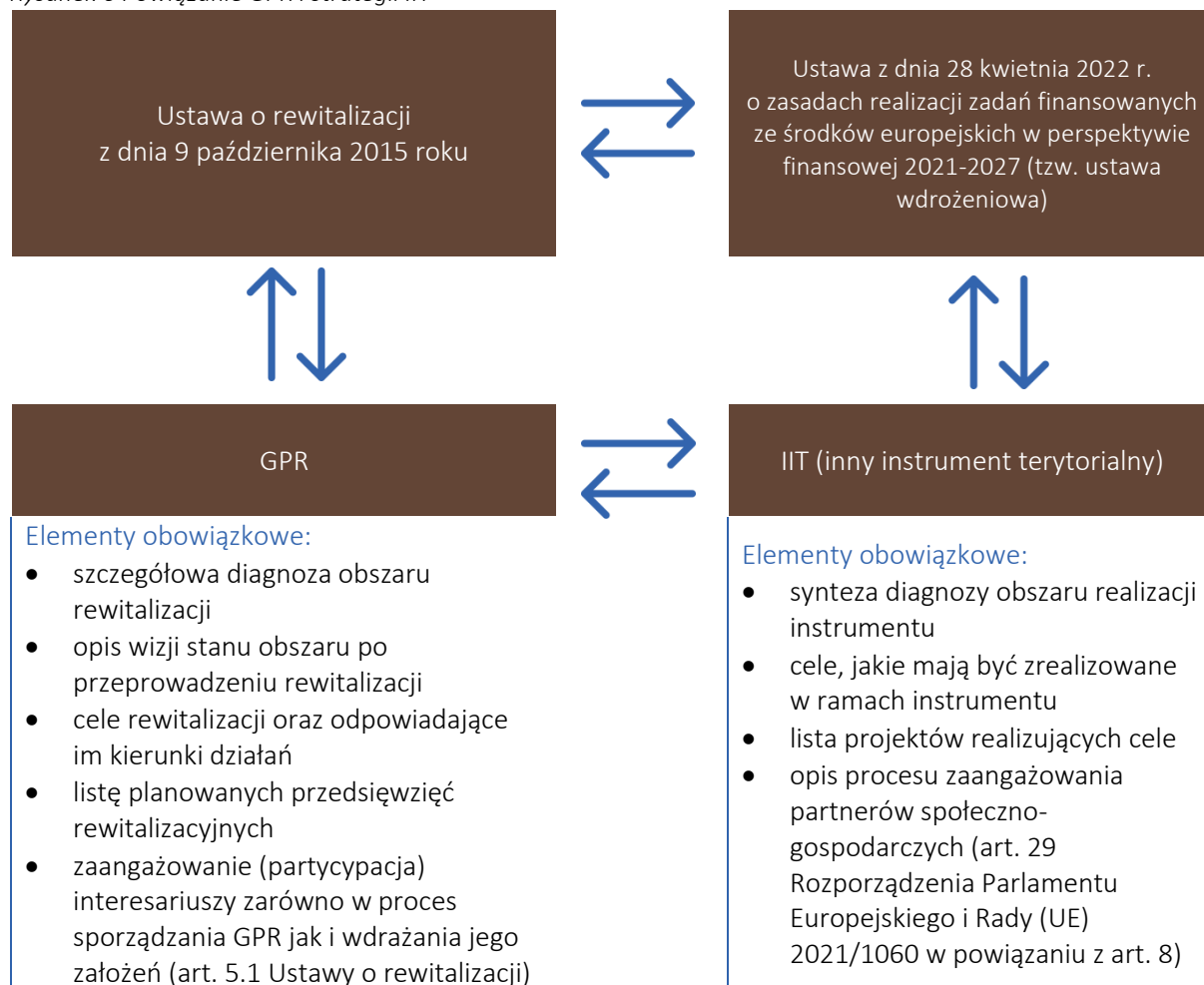
11	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie – odstąpienie od opinii
12	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
13	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.
14	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków z siedzibą w Przemyśle
15	Zarząd Powiatu Rzeszowskiego
16	Komenda Miejska Policji w Rzeszowie. Komisariat Policji w Tyczynie

Powyżej wskazane podmioty zaopiniowały dokument pozytywnie. Zgłoszone uwagi zostały uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne lata 2023-2030.

15.3 GPR jako strategia IIT

Zgodnie z zapisami dokumentu pt.: „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” gminne programy rewitalizacji mogą pełnić funkcję strategii IIT (inne instrumenty terytorialne) w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności². Przedstawiony schemat blokowy obrazuje powiązania pomiędzy gminnym programem rewitalizacji, a strategią IIT jako szczególnym narzędziem umożliwiającym pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich.

Rysunek 6 Powiązanie GPR i strategii IIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Regulacje wykonawcze Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027) wskazują, iż Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023 - 2030 stanowi jednocześnie strategię IIT ponieważ w dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT takie jak:

² Por. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>

Tabela 32 Elementy obowiązkowe Strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030

Nr rozdziału GPR	Element obowiązkowy Strategii IIT
4.	Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.
5.	
6.	
9.	Lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami.
8.	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu.
15.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Obowiązkowy element Strategii IIT jakim jest opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (..) koresponduje z obligatoryjnymi przepisami ustawy o rewitalizacji dotyczącymi uspołecznienia procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa o rewitalizacji definiuje katalog interesariuszy rewitalizacji, wskazuje obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych do tworzenia komitetu rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR (w szczególności art. 5.1 – partycypacja społeczna, 6.1 – konsultacje społeczne, 7.1 – komitet rewitalizacji w powiązaniu z artykułem 2.2 – interesariusze rewitalizacji i artykułem 17.1 – proces opiniowania)³.

W zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oprócz standardowych technik partycypacyjnych (konsultacji społecznych, spotkań warsztatowych, zbierania uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej⁴) przeprowadzono również procedurę opiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023 - 2030. Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,

³ Ustawa o rewitalizacji <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000485/T/D20210485L.pdf>

⁴ Szczegóły dotyczące prowadzonych działań partycypacyjnych zostały opisane w rozdziale 16.1

- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego inspektora sanitarnego,
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

Dodatkowo na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w powiązaniu z art. 8. zapewniono możliwość i włączono w proces przygotowania GPR następujących partnerów: władze lokalne i miejskie oraz instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Wskazane podmioty miały 14 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie www.hyzne.pl oraz w biuletynie informacji publicznej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach obowiązujących w Gminie Hyżne, w tym w Uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 725).

15.4 Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30-37), Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn. zm.) oraz Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336), ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 10 kwietnia 2024 r. odpowiadając na wniosek z dnia 13 marca 2024 r., w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.: „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023 - 2030”, działając w trybie art. 48, art. 49 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.), a także uwzględniając zakres i charakter działań w przedmiotowym projekcie dokumentu poinformował iż dla ww. Gminnego Programu, nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie mogą kolidować z możliwością realizacji zadań o charakterze inwestycyjnym wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030. W związku z nadrzędnością GPR nad studium, ustalenia tego ostatniego muszą zostać dostosowane do ustaleń GPR w taki sposób, by gwarantowały wykonalność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w GPR Gminy Hyżne nie są sprzeczne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hyżne (Uchwała nr XXVI/134/01 Rady Gminy Hyżne z dnia 29 czerwca 2001 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hyżne), stąd też brak konieczności modyfikacji wskazanego dokumentu.

Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku zidentyfikowania niezgodności ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) z zakresem projektów rewitalizacyjnych wpisanych do GPR, konieczne będzie dokonanie zmian w MPZP. Zakres przewidywanej lokalizacji realizacji danego projektu powinien być bowiem zgodny z przeznaczeniem terenu określonym w planie miejscowym, a także nie być objęty ograniczeniami związanymi z istniejącymi formami ochrony. Ponadto, ważne jest, aby MPZP nie przewidywał realizacji, kolidującej z projektem inwestycji celu publicznego ani zakazu zabudowy kubaturowej.

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 będą realizowane zgodnie z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego obowiązującymi w Gminie Hyżne, stąd też nie przewiduje się konieczności modyfikacji wskazanych dokumentów.

Istnieje jednak możliwość, iż niezgodności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi a zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zostaną stwierdzone na późniejszym etapie, podczas wdrożenia i realizacji przedsięwzięć. W takim przypadku należy zmienić ustalenia planu miejscowego, które utrudniają lub uniemożliwiają realizację projektu rewitalizacyjnego zgodnie z procedurą przedstawioną w art. 17 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2022 r. poz. 503 z późn. zm.):

1. Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego.
2. Zawiadomienie organów i instytucji właściwych do uzgadniania i opiniowania planu miejscowego.
3. Sporządzenie projektu planu miejscowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem wniosków do planu.
4. Sporządzenie prognozy skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego.
5. Opinia gminnej lub innej właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej.
6. Opiniowanie projektu GPR – wystąpienie z prośbą o uzgodnienie lub wydanie opinii o projekcie planu miejscowego do odpowiednich instytucji i organów wskazanych w art. 17 pkt 6 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.).
7. Ogłoszenie o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu.
8. Rozpatrzenie uwag i wprowadzenie zmian do projektu planu miejscowego.
9. Przedstawienie Radzie Gminy projektu planu miejscowego.

Spis grafik

Grafika 1 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej obszaru rewitalizacji.....	24
Grafika 2 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie sfery społecznej.....	33
Grafika 3 Mapa poglądowa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	36
Grafika 4 Mapa poglądowa obszaru rewitalizacji.....	37
Grafika 5 Wizja obszaru rewitalizacji.....	51
Grafika 6 Logika procesu rewitalizacji GPR Gminy Hyżne.....	52
Grafika 7 Układ celów strategicznych dla Gminy Hyżne.....	53
Grafika 8 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030.....	67
Grafika 9 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych.....	74
Grafika 10 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Hyżne.....	80
Grafika 11 Schemat organizacji procesu rewitalizacji.....	81

Spis tabel

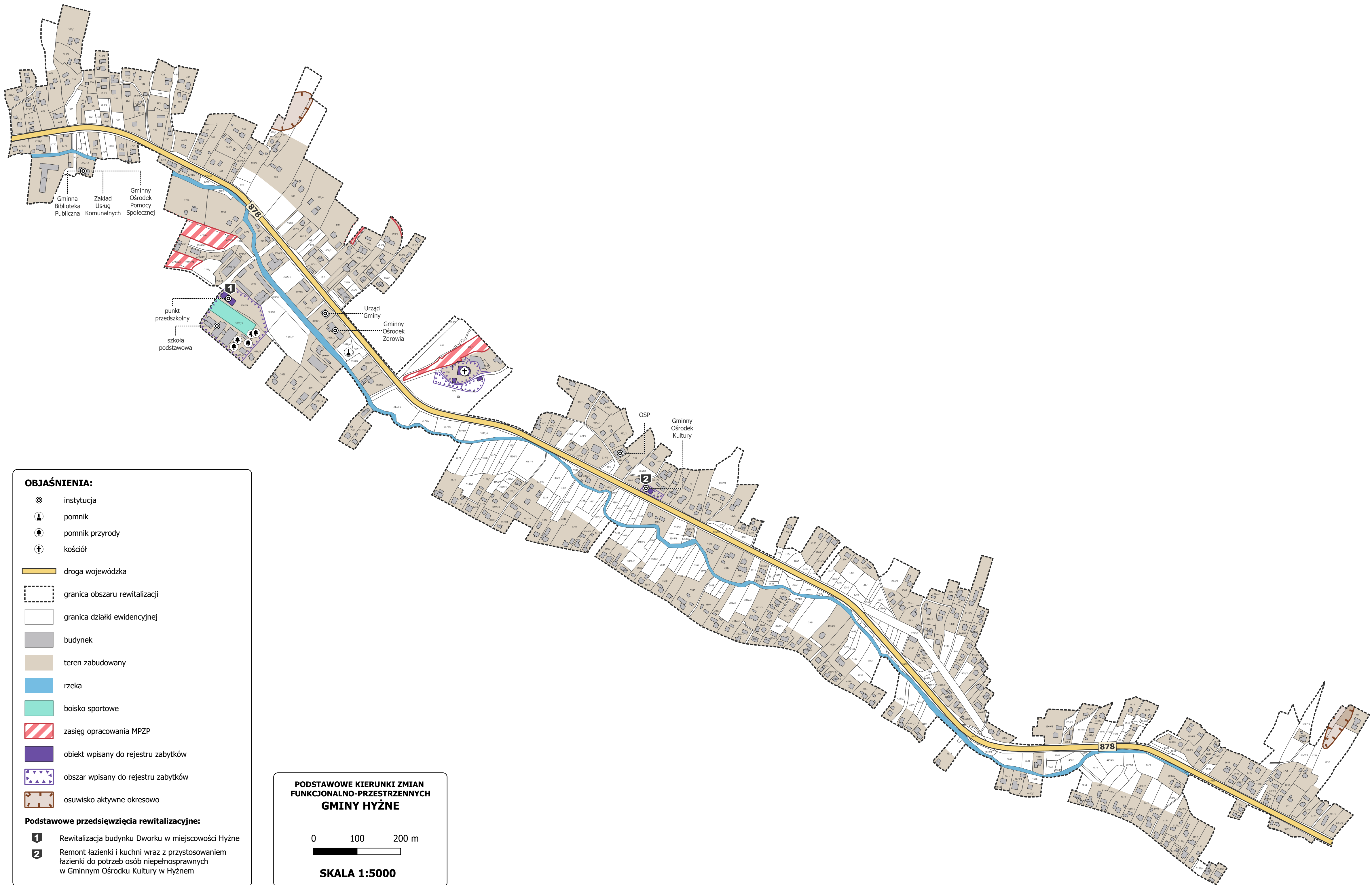
Tabela 1 Schemat celów strategicznych i operacyjnych GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030.....	11
Tabela 2 Komplementarność GPR z dokumentami na poziomie krajowym.....	12
Tabela 3 Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym.....	13
Tabela 4 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym.....	16
Tabela 5 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Hyżne w latach 2014-2021.....	19
Tabela 6 Obszar zdegradowany – powierzchnia i ludność.....	36
Tabela 7 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych.....	38
Tabela 8 Badanie sondażowe - zasadność podjęcia procesu rewitalizacji na wyodrębnionym obszarze rewitalizacji.....	42
Tabela 9 Badanie sondażowe – ocena stanu czynników decydujących o jakości życia na podobozarach rewitalizacji.....	47
Tabela 10 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobozarach rewitalizacji w Gminie Hyżne.....	48
Tabela 11 Schemat problemowy GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030.....	49
Tabela 12 Badanie sondażowe – znaczenie obszaru rewitalizacji dla funkcjonowania gminy.....	50
Tabela 13 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030.....	54
Tabela 14 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Hyżne.....	55
Tabela 15 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Hyżne.....	56
Tabela 16 Wiązka projektowa nr 1 w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Hyżne.....	56
Tabela 17 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne”.....	57
Tabela 18 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem”.....	59
Tabela 19 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. Kultura ludowa, która integruje.....	60
Tabela 20 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Art Cafe – warsztaty artystyczne (zakup wyposażenia i organizacja warsztatów artystycznych).....	61
Tabela 21 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Hyżne na Plus: bezpieczeństwo – integracja – edukacja. Cykl przedsięwzięć integracyjnych).....	63
Tabela 22 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspołecznych.....	66
Tabela 23 Cele strategiczne LPR Gminy Hyżne na lata 2017-2023 oraz Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030....	71
Tabela 24 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i kierunkami działań GPR.....	73
Tabela 25 Indykatywna lista projektów rewitalizacyjnych.....	78
Tabela 26 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji Gminy Hyżne.....	81
Tabela 27 Organizacja procesu ewaluacji GPR Hyżne na lata 2023-2030.....	83

<i>Tabela 28 Harmonogram realizacji GPR Gminy Hyżne na lata 2023-2030.....</i>	<i>85</i>
<i>Tabela 29 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji</i>	<i>86</i>
<i>Tabela 30 Podmioty uczestniczące w procedurze opiniowania projektu GOR.....</i>	<i>91</i>
<i>Tabela 31 Podmioty, które udzieliły odpowiedzi w procedurze opiniowania.....</i>	<i>92</i>
<i>Tabela 32 Elementy obowiązkowe Strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030</i>	<i>95</i>

Spis rysunków

<i>Rysunek 1 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji</i>	<i>35</i>
<i>Rysunek 2 Obszar rewitalizacji w Gminie Hyżne</i>	<i>41</i>
<i>Rysunek 3 Odczuwalne problemy na obszarze rewitalizacji – wyniki badania sondażowego.....</i>	<i>45</i>
<i>Rysunek 4 Zidentyfikowane potencjały obszaru rewitalizacji</i>	<i>50</i>
<i>Rysunek 5 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji</i>	<i>89</i>
<i>Rysunek 6 Powiązanie GPR i strategii IIT.....</i>	<i>94</i>

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

OBJAŚNIENIA:

- instytucja
- pomnik
- pomnik przyrody
- kościół
- droga wojewódzka
- granica obszaru rewitalizacji
- granica działki ewidencyjnej
- budynek
- teren zabudowany
- rzeka
- boisko sportowe
- zasięg opracowania MPZP
- obiekt wpisany do rejestru zabytków
- obszar wpisany do rejestru zabytków
- osuwisko aktywne okresowo

- Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne:**
- 1 Rewitalizacja budynku Dworku w miejscowości Hyżne
 - 2 Remont łazienki i kuchni wraz z przystosowaniem łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminnym Ośrodku Kultury w Hyżnem

**PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN
FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH
GMINY HYŻNE**

0 100 200 m

SKALA 1:5000

Uzasadnienie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030 to dokument operacyjny, który jednocześnie wyznacza cele i kierunki działania w perspektywie długookresowej, oraz umożliwia realizację kompleksowych, zintegrowanych i skoncentrowanych terytorialnie przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy procesu rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Nadto ustawa o rewitalizacji w art. 3 ust. 1 wskazuje, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.

Proces przygotowania GPR poprzedzony został podjęciem Uchwały nr LIII/414/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 12 maja 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Hyżne. Należy podkreślić, że ww. uchwała stanowi akt prawa miejscowego.

Następnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030. Prawomocnym potwierdzeniem rozpoczęcia tego etapu prac nad dokumentem było podjęcie Uchwały nr LIV/423/23 Rady Gminy Hyżne z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Hyżne na lata 2023-2030.

W związku z zakończeniem prac nad projektem dokumentu, przeprowadzeniu wszelkich wymaganych prawem konsultacji i uzyskaniu pozytywnych opinii podmiotów zobowiązanych do zaopiniowania dokumentu, zasadne jest przyjęcie niniejszej uchwały.

Projekt uchwały został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję ds. społeczno-gospodarczych na posiedzeniu w dniu 15 maja 2024 r.